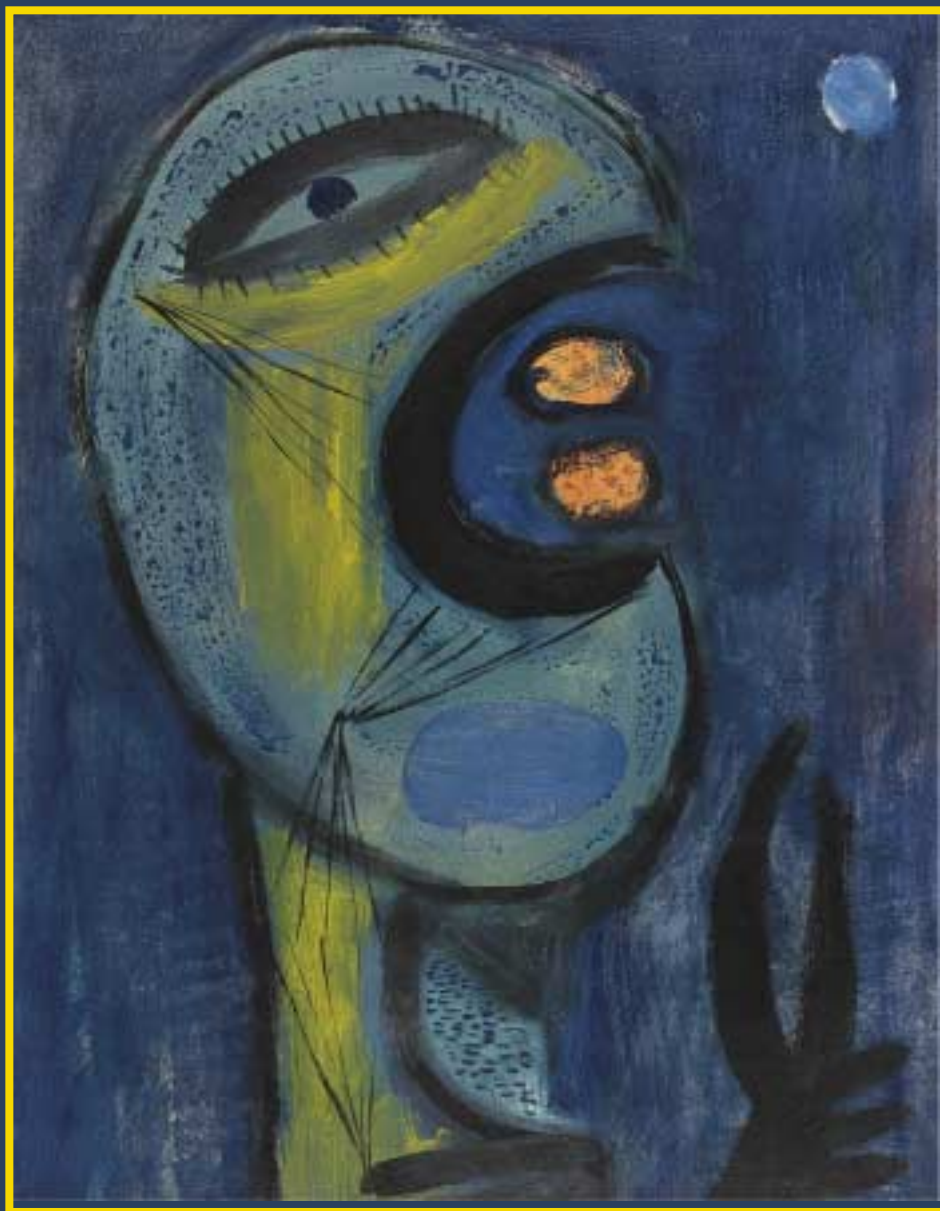

Az Európai Iskola fiatalja

NURIDSÁNY ZOLTÁN
(1925–1974)

Az Európai Iskola fiatalja

NURIDSÁNY ZOLTÁN

(1925–1974)

NURIDSÁNY ZOLTÁN

EURÓPAI ISKOLA KIÁLLÍTÁSAIN SZEREPLŐ ALKOTÁSAI
(1945–1949)

Masszi Kiadó
2003

Köszönet a támogatóknak:

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
A Magyarországi Nemzeti Etnikai Kisebbségekért
Közalapítványnak

Budapest Főváros XV. kerületi
Örmény Kisebbségi Önkormányzatnak
A Zuglói Örmény Kisebbségi Önkormányzatnak

Budapest Főváros XV. kerületi
Polgármesteri Hivatalának

A Goldmund Bt.-nek

Masszi Lap- és Könyvkiadó Kft.
1054 Budapest, Zoltán u. 12.
Tel./fax: 473-1470
E-mail: masszikiado@matavnet.hu
Honlap: www.masszikiado.hu

Tervezte és szerkesztette:
Nuridsány Mimi és Judit

A kiadásért felel a kft. ügyvezetője
Felelős szerkesztő: Szondi György
Tördelő szerkesztő: Szondi Bence

Fotók: Szunyog László,
Nuridsány Mimi

Angol fordítás: Tompa Péter

Nyomdai kivitelezés:
MERT 2000 Rt.

Minden jog fenntartva
Nuridsány Judit 2003

ISBN 963 9454 42 7
ISSN 1587-818X

Thanks are also due to the sponsors:

Ministry of Cultural Heritage
Foundation for the Ethnic Minorities in Hungary

Budapest District XV,
Local Authority of Armenian Minority
Zugló Local Authority of Armenian Minority
Mayor of District XV of Budapest
Goldmund Bt.

Masszi Publishing House Ltd.
1054 Budapest, Zoltán u. 12.
Tel./fax: 473-1470
E-mail: masszikiado@matavnet.hu
Homepage: www.masszikiado.hu

Designed by
Nuridsány Mimi és Judit

The executive of the Ltd.
is responsible for the publication
Responsible editor: György Szondi
Processing: Bence Szondi

Photos: László Szunyog,
Mimi Nuridsány

Translations: Péter Tompa

Press:
MERT 2000 Rt.

Copyright
Judit Nuridsány 2003

ISBN 963 9454 42 7
ISSN 1587-818X

„Örök hiánynak maradni, örök jelenvalónak”
Kányádi Sándor

Fotó: Schreil György
Photo: György Schreil

ÉLETRAJZI ADATOK

Nuridsány Zoltán 1925. augusztus 22-én született Marosvásárhelyen, anyai részről székely, apai részről örmény származású.

Budapesten a cisztereknél, a Szent Imre Gimnáziumban Nagy Nándor grafikusművész irányításával oszlopos tagja lett a Képzőművészeti Körnek. Gallé Tibor Szabadiskolájában is rendszeresen rajzol, az emberi test arányaival, mozgásával foglalkozik. E tudatos felkészüléssel 1944-ben felvételt nyer a Főiskolára. Mesterei: Szőnyi István, Barcsay Jenő, Kmetty János és mozaik szakon Fónyi Géza.

1945. tavaszán Szentendrén dolgozik Barcsay Jenő és Kmetty János társaságában.

1946-tól rész vesz az Európai Iskola kiállításain. Méltatói az Európai Iskola utánpótlásaként, mint főiskolást, komoly, ígéretes tehetségnek tartják.

1948-ban a Római Magyar Akadémia Ösztöndíjasa. Ott készült műveivel sikerrel szerepelt az ösztöndíjasok kiállításán. Több olasz lap fölfigyelt szín és formavilágára.

Itthon Rabinovszky Máriusz kezdeményezésével (akinek tanársegédje) a murális művészet elméleti, majd gyakorlati problémái foglalkoztatták.

1949-ben MEFESZ kiállításon szerepel monumentális mozaik tervével. Fülep Lajos dicséri tehetségét.

1949–50-ben megalakult a „Négyesfogat”.

Tagjai: Jánossy Ferenc, Nuridsány Zoltán, Orosz Gellért és Sugár Gyula.

Kiállításukat nagy visszhang kíséri az ötvenes évek elején.

1955-ben kibővül a „Négyesfogat” Bod Lászlóval és Böhm Lipóttal, Bornemissza Lászlóval és két szobrászművésszel, Megyeri Barnabással és Wagner Lászlóval.

Nuridsány első – s egyben utolsó – monumentális munkája a székesfehérvári Gépipari Technikum külső falán található „Mérnök” több figurás mozaikja. Újabb megbízásra két évtized múlva kerül sor. Nem sokkal halála előtt a pályaművet kétszer díjazták, kivitelezésre nem került sor.

BIOGRAPHY

Zoltán Nuridsány was born on the 22nd of August, 1925, in Marosvásárhely, of Armenian origin on his father side.

During his secondary-school years in Budapest he became a pillar of the Fine Arts Circle under the direction of the graphic artist, Nándor Nagy. At the same time he also frequented Tibor Gallé's "Free School" where he was working on the proportions and the motion of the human body. In 1944, as a result of his conscious preparations, he gained admission to the College of Fine Arts. His masters included István Szőnyi, Jenő Barcsay, János Kmetty and at the faculty of mosaic art: Géza Fónyi.

During the spring of 1945 he was working in Szentendre under Jenő Barcsay's direction.

From 1946 on, he began to exhibit his works in the exhibitions of the so-called European School. His supporters considered him as a member of the new generation of the European School and as a college student of an earnest and promising talent. In 1948 he received the grant of the Human Academy of Rome. The works made there met with success on the Bursars' Exhibition.

The colours and forms he used drew the attention of a number of Italian magazines and newspapers.

Back in Hungary he became concerned with the theory and practical problems of mural art upon the initiative of Máriusz Rabinovszky, for whom he was working as an assistant.

In 1949 his monumental mosaic scheme was exhibited at the MEFESZ Exhibition. His talent was praised by Lajos Fülep as well.

In 1949–1950 the 'Quadrige' was founded by Ferenc Jánossy, Zoltán Nuridsány, Gellért Orosz, and Gyula Sugár. Their exhibitions met with warm response in the early fifties.

In 1955 the Quadrige had five new members: László Bod, Lipóth Böhm, László Bornemissza, Barnabás Megyeri and László Wágner.

Nuridsány's first – and last – monumental work is the "Engineer" (a mosaic with a couple of figures) on

Időközben mint táblaképfestő lett ismert.

1962-ben önálló kiállítása volt a Fényes Adolf teremben, katalógusszövegét Frank János írta.

1962-ben Hanoiban nyílt kiállítása Vietnámban készült grafikáiból és akvarelljeiből.

1966-ban Szegeden állított ki Bod Lászlóval és Sugár Gyulával.

1968-ban *Vietnam képekben* c. grafikáit mutatja be. Minden kiállításon sikerrel szerepel.

Alkotásai a Nemzeti Galériába, vidéki múzeumokba, itthoni és külföldi műgyűjtőkhöz kerültek.

1974. május 22-én kiállításra készülés közben, élete delelőjén lepte meg az értelmetlen halál.

1976-ban grafikáiból emlékkiállítás volt a Stúdió Galériában.

1984-ben Nagy Nándor és tanítványai emlékkiállítás a Bartók '32 Galériában.

1986-ban Jánossy Ferenc, Nuridsány Zoltán és Megyeri Barna emlékkiállítás a Bartók '32 Galériában.

1987-ben Nuridsány Zoltán emlékkiállítás Újpalotán a Lila Iskolában.

1996. május 14-én Nuridsány Zoltán emlékkiállítás az Európai Iskola anyagából a Pestújhelyi Szalonban.

1996. szeptember 26-án Európai Iskola „Fiataljai” c. kiállítás Szentendrén az Erdész Galériában.

1997. július 18. Az Európai Iskola X., XX., XXX., (1946, '47, '48).

tárlatán szereplő rajzainak, kompozícióinak kiállítása Balatonalmádiban.

A Millennium évében több jelentős kiállítása volt:

- Budapesten a Pestújhelyi Szalonban „Szemelvények az életműből” – (április)
- Erdélyben Csíkszépvízen fiatalkori erdélyi témájú akvarelljeiből és pasztelljeiből – (augusztus)
- Örményországban, Jerevánban az Európai Iskola anyagából – (október)
- Zebegényben a Szőnyi István emlékére rendezett „Tisztelet a Mesternek” című kiállításon szerepelt a Balatonszepezdi szőlőhegy című tájképpel, mely a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona.

2001. április 19-től a XVI. kerületi Corvin Művelődési Házban „Szemelvények az életműből” című emlékkiállítás.

the outside wall of the Engineering School in Székesfehérvár. The next commission arrived two decades later. His design won two awards not long before he died, however, his project has never been realised. In the meantime he became famous for his paintings.

In 1962 an independent exhibition was held in the Fényes Adolf Gallery. The catalogue was written by János Frank.

In the same year he had another exhibition in Hanoi, Vietnam, showing his drawings and watercolours made in Vietnam.

In 1966 his works were exhibited together with László Bod's and Gyula Sugár's ones.

In 1968 a collection of drawings with the title “Vietnam in pictures” was exhibited.

Each of his significant exhibitions met with success. His works now belong to the National Gallery, to other museums in the country and also to the collections of Hungarian and foreign art collectors.

On the 22nd of May, 1974, while he was preparing his next exhibition, the sudden death came in the prime of his life.

In 1978 the Stúdió Gallery held a memorial exhibition of his drawings.

In 1984 the Bartók '32 Gallery held a memorial exhibition with the title “Nándor Nagy and his followers”.

In 1986 a memorial exhibition of the works of Ferenc Jánossy, Zoltán Nuridsány and Barna Megyeri was held in the Bartók '32 Gallery.

In 1987 a Nuridsány Memorial Exhibition was held in the Lila School, Újpalota, Budapest.

On the 14th of May, 1996 the Pestújhelyi Saloon exhibited Nuridsány's works from the European School period.

On the 26th of September, 1996 an exhibition with the title “The youth of the European School” was to be held in the Erdész Gallery, Szentendre.

On the 18th of July, 1997, Nuridsány's works from the European School period were exhibited in Balatonalmádi.

He had several significant exhibitions in the year of Millennium:

2001. augusztus 3-án „Szemelvények az életműből” címmel emlékkiállítás nyílt Csíkszeredán a Csíki Székely Múzeumban.

2001. október 19-én Vietnamban készült grafika-
it bemutató emlékkiállításra került sor a Pestújhelyi Szalonban.

2003. április 11-én rajztanulmányaiból és mozaik-
terveiből emlékkiállítás nyílt a Pestújhelyi Szalonban.
A kiállítást megnyitotta Katona Tamás történész.
Közreműködött Avedikian Viktória énekművész.

In the Pestújhely Saloon “Selections from his
work of life”—from April 14

In Csíkszépvíz, Transylvania, aquarells and pastels
of his youth in Transylvania—in August

Yerevan, Armenia, selected works of the European
School—in October

In Zebegény on the exhibition “Homage to the
Master” dedicated to the memory of István Szőnyi,
his painting “Vineyard of Balatoszepezd”, owned by
the National Gallery, was exhibited

From April 19, 2001, a memorial exhibition
“Selections from his work of life” was held in the
Corvin Cultural Centre of the XVIth district of
Budapest

On August 3, 2001, a memorial exhibition
“Selections from his work of life” opened in the Csíki
Székely Museum in Csíkszereda

On October 19, 2001, a memorial exhibition of
his drawings made in Vietnam was held in the
Pestújhely Saloon

On April 11, 2003, a memorial exhibition of his
pencil sketches and mosaic layouts was opened in the
Pestújhely Saloon. The exhibition was opened by the
historian Tamás Katona, with the contribution of
vocalist Viktória Avedikian.

AZ EURÓPAI ISKOLÁRÓL

(„Az Ismeretlen Európai Iskola” című kiállítás
katalógusa alapján)

Az Európai Iskolát 1945 telén alapította Mezei Árpád, Pán Imre, Gegesi Kiss Pál, s hozzájuk csatlakozó festők, írók, költők, műkritikusok közössége. Már a csoport neve is jól mutatja alapítóinak szándékát és állásfoglalását. Együtt haladni a kortárs európai mozgalmakkal, a hazai viszonyoknak megfelelően adaptálni mindazokat a törekvéseket, amelyek 1945-ben érvényesek, vagy Magyarországon éppen rehabilitálandók voltak. Céljuk a szintézis megteremtése, a „Krisztus utáni 1945-beni” európai és magyar festészeti, szellemi hagyományok összeötvözése volt. Az Európai Iskola stíluspluralizmusára, izmusok felettiségre mutat az, hogy egyszerre kívánták képviselni az expresszionizmust, fauve-izmust, szürrealizmust és az absztrakciót. E közösség nevében és szellemében is kötődött az École de Paris-hoz, a művészet fővárosának hagyományaiból az univerzalizmust örökölték, az egymás mellett létező értékek toleráns megbecsülését, az antiskizmatikus magatartást.

Az Európai Iskola azonban nem csupán szűkkörű művészeti csoportosulás volt. Szándékában és megvalósulásában egyaránt a magyar szellemi élet legjobb erőit kívánta tömöríteni, nem véletlen tehát, hogy tagjai és szimpatizánsai között ott találjuk többek között Füst Milánt, Kampis Antalt, Kassák Lajost, Weöres Sándort, Szabó Lajost. Ugyanakkor fontos szerepet játszott szellemi arculatának kialakításában az egyes tudományok és művészet korrespondenciáinak kutatása, melynek során a pszichológia és a pszichoanalízis eredményeinek művészi felhasználása került előtérbe. Ennek megfelelően vettek részt az Európai Iskola „Modern szellemiség” c. előadássorozatában a kor neves magyar pszichológusai és orvosai: Hermann Imre, Horányi Béla, P. Liebermann Lucy, Zádor Imre. Az Európai Iskola korabeli támogatói között Gegesi Kiss Pál hívó szavának nyomán ott találjuk a korabeli or-

ON THE EUROPEAN SCHOOL

(Based on the catalogue of the exhibition
“The Unknown European School”)

The European School was founded in the winter of 1945 by Árpád Mezei, Imre Pán, Pál Gegesi Kiss and an associated circle of painters, writers, poets and art critics. As the name itself signifies, the intention of the founders was to advance with contemporary art trends in Europe and adapt foreign aspirations to the conditions effective in 1945 at home or were to be rehabilitated. Their primary goal was to achieve synthesis by combining the European and Hungarian intellectual and art traditions in “1945 after Christ”. Associates of the European School wished to promote pluralism of styles and independence of isms by simultaneously representing expressionism, fauveism, surrealism and abstract art. The group was closely tied with the “Ecole de Paris” both in its name and spirit, by inheriting universalism from the traditions of the art capital of the world and respecting parallel values in an antiscismatic manner.

The European School, however, was more than just an exclusive assembly of artists; in its ambitions and achievements it wished to concentrate the very best of the Hungarian intellect. No wonder, we find among its members or sympathizers Milán Füst, Antal Kampis, Lajos Kassák, Sándor Weöres and Lajos Szabó, among others. Studies into the correspondence between science and art also had a major effect on shaping its intellectual character, in which the artistic application of the observations of psychology and psychoanalysis came to the forefront. In accord, respected Hungarian physicians and psychologists, such as Imre Hermann, Béla Horányi, Lucy P. Liebermann or Imre Zádor, were called upon to take part in the lecture course “Modern Intellectuality” held by the European School. Upon the call of Pál Gegesi Kiss, many noted representatives of medical science became supporters of the European School. They made up most of the

vostudomány nem egy jeles képviselőjét. Nagyobb részt ők voltak a tagjai az úgynevezett „Európai Iskola baráti kör”-ének, amely jelentős mértékben vált az egész közösség mecenatúrájának alapjává.

Az Európai Iskola szellemi és művészeti programját nagymértékben befolyásolta a második világháború okozta morális, művészeti, világnézeti válság. E festők, írók számára a túlélés ténye elsősorban szellemi kötelességet jelentett, többet tehát, mint a pusztá tudomásulvétel, vagy a közönyös felejtés. A háború élménye perdöntőnek bizonyult az Európai Iskola úgynevezett centrumába tartozó művészek számára. Ennek megfelelően az ő művészetük tükrözi a legélesebben az üldöztetés, illegalitás, pusztulás iszonyatának élményét. E „centrum” képviselői gyakorlatilag egy nemzedékhez tartoznak.

Az Európai iskola nonfiguratív művészei 1946 tavaszán Kállai Ernő vezetésével kiváltak a csoportból és létrehozták a Galéria a Négy Világtájhoz önálló formációját, melyet már az absztrakció egyértelmű vállalása jellemezett.

Az Európai Iskola tárlatait elsősorban az Üllői út 11-ben bérelt helyiségben rendezte meg. A sors különös összecsengő véletlenje az, hogy pár évvel azelőtt éppen ebben az épületben volt az OMIKE kiállító helyisége is, amelyben az Európai Iskola nem egy későbbi tagja is gyakran szerepelt műveivel.

Az Európai Iskola fennállása alatt harmincnyelc kiállítást rendezett, váltogatva az egyéni bemutatókat a kollektív tárlatokkal. E tárlatokon nemcsak az Európai Iskola tagjai szerepeltek, de rendre helyet kaptak azokon a progresszív magyar művészet képviselői is. Csontváritól Derkovitsig, Nagy Istvántól Gulácsyig. Az egyes tárlatok sem pusztán bemutatók voltak, azokat tárlatvezetések a nyitás és a zárás napján tartott viták tarkították, amelyekben a korabeli magyar szellemi élet jelentős képviselői vettek részt. Az Európai iskola tagjai önálló folyóirat alapítására nem gondolhattak, anyagi helyzetüknél fogva, de létrehozták az Európai Iskola Könyvtárának sorozatát, melyben versek, esszék, tanulmányok jelentek meg Kiss Pál, Mezei Árpád, Pán Imre tollából. Ugyancsak itt jelent meg a csoport bemutatkozásának minősülő „A magyar művészet önarc-

“European School circle of friends”, which contributed significantly to patronizing the artists who belonged to the School.

The moral, artistic and ideological crisis caused by World War II had a major impact on the intellectual and art programme of the European School. Survival for these painters and writers brought intellectual obligations, much more than simple cognizance or indifferent forgetting of what had happened. The experience of war was decisive for those in particular who belonged to the centre of the School. In accord, their art expresses the horror of underground existence, persecution and annihilation most directly. Artists of this “centre” belonged to the same generation, give or take a few years.

Nonfigurative artists, led by Ernő Kállai, parted from the School in the spring of 1946 to create the independent formation “Gallery to the Four Cardinal Points”. The focal point of this formation was their commitment to abstract art.

Exhibitions of the European School were mostly held in the gallery rented at Üllői street 11. By peculiar chance, the gallery of OMIKE was located in the same building a few years ago; here several later members of the European School exhibited their pieces of art.

During its existence, the European School had 38 exhibitions, alternating one-man shows with collective events. Besides associates of the School, other progressive Hungarian artists, such as Csontváry, Derkovits, István Nagy or Gulácsy, were also welcome.

These exhibitions were not merely displays of art, organized presentations and discussions on the opening and closing days were frequently held. These events were usually attended by respected intellects of the country.

Owing to their financial situation, the artists associated with the European School could not launch an independent journal on their own, but created the series “Library of the European School” that published poems, essays and studies authored by Pál Kiss, Árpád Mezei or Imre Pán. The “Self-portrait of the Hungarian arts”, which may be considered the manifesto of the group, also appeared here. They also pub-

---

képe” is. Kiadták az Index „röpirat és vitairat” sorozatát is, ahol a magyar olvasó a rokon szellemű külföldi törekvések dokumentumaival ismerkedhetett meg. E sorozatban jelent meg Weöres Sándor Testetlen nyáj című prózavers-ciklusa és Füst Milán egyik esszéje is. Bár az Európai Iskola és a Négy Világtáj résztvevői egyaránt baloldali elkötelezettségű művészek, mindannyiuk célja közt ott szerepelt a demokratikus szabad magyar kultúra megteremtése, az 1947–48-as évek mindinkább ingerültté és dogmatikussá váló légkörében egyre több támadással kellett szembenéznük, mely aztán elhallgattatásukhoz vezetett.

lished the “Pamphlets and polemical essays” series, to make documents of congenial foreign intellectual movements available for Hungarian readers. The “Bodyless herd” prose-poem cycle by Sándor Weöres and an essay by Milán Füst also got published in this series, for example.

Although associates of the European School and the Four Cardinal Points were all artists committed to the left, their goal was to promote a democratic and free Hungarian culture. In the increasingly irritated and dogmatic atmosphere of 1947–48 they became under increasing pressure that eventually led to their silencing.

BEVEZETŐ

Az Európai Iskola nekem természetesen szívügyem, elfogult vagyok, hiszen a mozgalom fő mozgatója apám, Pán Imre volt, a másik alapító, Mezei Árpád a nagybátyám, és a harmadik, Gegesi Kiss Pál, a mecénás orvosprofesszor gyógyította szívemet akkortájt.

A második világháború utáni korszak legjelentősebb a képzőművészeti társaságának a „nagy öregek” mellett a középgeneráció már érett művészei és az ígéretes fiatalok is résztvevői voltak, köztük Nuridsány Zoltán. A legkiválóbbak közül alig néhányan maradtak ki, Kádár Béla, Scheiber Hugó és Schönberger Armand sajnos igen.

Bálint Endre, valamikor a nyolcvanas években, egy televíziós interjúban azt mondta, hogy az Európai Iskola heterogén volt, ezért szűnt meg.

Valóban heterogén volt, hiszen nem a szigorúan vett stílusazonosság, hanem a minőség mentén szerveződött, azonban nem ezért szűnt meg, hanem az egyre elhatalmasodó sztálinista diktatúra nyílt fenyegetései nyomán. De ebben persze nincs semmi meglepő, hiszen a diktatúra semmiféle igazság kimondását nem tűrheti, a művészi igazságot sem.

Nem voltak többé kiállítások, a jól alakuló külföldi kapcsolatok is megszakadtak. A fiatalok közül néhányan külföldre mentek, mások eltűntek a művészeti életből – vajon van e értelme ismét feltennünk a kérdést: mi lett volna, ha...? 1956-ban, még a forradalom előtt volt egy újjáalakulási kísérlet, de ez már nem sikerült, az egyéni sorsok szétváltak. Apám Párizsba ment 57 tavaszán, ekkor még Mezei itt maradt, azt mondta – vannak kalandor természetű emberek, ezek itt maradnak. A hetvenes évek közepén azonban ő is elhagyta Magyarországot, Gegesi pedig visszavonult a művészeti mozgalmaktól és mint szenvedélyes gyűjtő hódolt a képzőművészet iránti szerelmének.

Meg kellett élni, volt, aki plakátot színezett, mások kerámia-műhelyben dolgoztak, vagy a bábszínházban. Nehéz volt az ellenséges közegben megtartani az egyenes gerincet, amely nélkül a művészet nem létezik.

INTRODUCTION

Naturally, I have a bias for the European School as my father, Imre Pál was its leading spirit, the other founder, Árpád Mezei was my uncle and the third, Pál Gegesi Kiss, the patron medical professor gave me treatment with my heart at that time.

Besides the “great oldies”, mature artists of the middle generation and promising youngsters, such as Zoltán Nuridsány, were also members of this most significant art group after World War II. Only a few of the most prominent artists, such as Béla Kádár, Hugó Scheiber and Armand Schönberger, were left out. In a TV interview sometime in the 80s Endre Kádár told that the European School was heterogeneous, and that caused it to dissolve.

True, it was heterogeneous, as it was not organized along similarities of styles, but along quality, but what caused it to dissolve was in fact the direct threats from the Stalinist dictatorship that assumed immense proportions. That is no surprise, of course, as no dictatorship tolerates telling the truth, let alone told by artists.

There were no exhibitions any more, and promising foreign contacts also terminated. Some of the young artists went abroad, others vanished from art life – does it make any sense to ask the question again, what would have happened if ...? Before the revolution in 1956, there was another attempt at reunification that was bound to fail as individual fates already departed. My father emigrated to Paris in the spring of 1957 whereas Mezei stayed at home at that time – there are adventurers, he said, and they are the ones who remain at home. Then, in the middle of the 70s, he also left the country and Gegesi withdrew from art movements and indulged in his admiration of fine arts as a passionate collector.

People had to live and survive, some painted posters, others worked in ceramic workshops or for the puppet theatre. In the hostile atmosphere it was difficult to keep one's integrity without which art as

---

het, hazug módon dolgozni és jó műveket csinálni ugyanakkor, ez lehetetlen.

Zoltán kedves, érzékeny ember volt, szeretettel emlékszünk rá, mindazok, akik ismerték. Nagyon korán ment el és mégis jelentős életművet hagyott hátra.

Mostanában, amikor Corneille kiállítását láttam a Szépművészeti Múzeumban, volt alkalmam összevetni a negyvenes évek végének teljesítményeit, visszaneézve és tárgyilagosabban értékelve, hiszen a kortársak megítélése a legnehezebb. Corneille egészen fiatalon jött Budapestre, (Jacques Doucet-val együtt) kiállított az Európai Iskolában és az itt töltött hónapok és barátságok nagy hatással voltak rá. Később a Cobra csoport tagjaként lett világhírű és most visszatért... és látható, hogy a kezdetek teljesen azonosak voltak, Nuridsány Zoltán ugyanolyan szellemben és minőségben dolgozott.

Most már csak abban bízhatunk, hogy ez a felismerés mindazok számára, akik ezt az albumot forgatják, nyilvánvalóvá válik.

A majd' harminc éve eltávozott művész ugyan alig van jelen a műkereskedelemben, mert a műgyűjtők, képtulajdonosok csak végszükség esetén válnak meg féltve őrzött „kincsüktől” Nuridsány képeitől, ezért ismertsége meg sem közelíti a kívánatos szintet. De tudomásul kell vennünk, hogy a mű kitörölhetetlen és fontos állomása a magyar képzőművészet történetének.

Budapest, 2003. november hó

Mezei Gábor

such does not exist. To make significant art and at the same time live and work in lie is impossible.

Zoltán was a very kind, sensitive person, all who knew him cherish his memory. He passed away way too early, still he left a significant life-work behind.

Not long ago, when I saw the exhibition of Corneille in the Museum of Fine Arts, I had a chance to compare the achievements of the 40s in a fair and correct manner as judging one's contemporaries is the most difficult undertaking. Corneille was very young when he came to Budapest and had an exhibition at the European School together with Jacques Doucet. The months spent here and friendships made basically influenced him. Later, as a member of the Cobra group, he became world-famous and now he returned ... and we can witness their similarities at the outset: Zoltán Nuridsány worked in the same spirit and his pieces of art were of the same quality.

Now all that remains for us is the hope that this recognition will be apparent for those who turn the pages of this album.

Although the artist, who passed away almost 30 years ago, is almost absent from art trade as collectors, owners are rather reluctant to relinquish their beloved "treasure", Nuridsány's paintings. Thus, although he is not as widely known as he deserves, we are bound to accept that his contribution forms an inherent part of the history of Hungarian fine arts.

Budapest, November 2003

Gábor Mezei

„...hol a sötétség tenger-árja ellen
ragyogó gátat épített a szellem...”
Áprily Lajos

ÖNARCKÉP   *SELF-PORTRAIT*
1946–48   *between 1946–48*
olaj, 40X50 cm   *oil on canvas, 40X50 cm*

NURIDSÁNY ZOLTÁN 1925–1974

„M indössze 21 esztendő 1946-ban. Tehetőséggel, szakmai tudással felvértezve megnyílik előtte egy nagyszerűnek ígérkező pálya, amely nyomban felvillantja az ő valós képességeit.

Hallatlanul magabiztos színrend, tisztázott formavilág, konstruktív rajzi biztonság jellemzi képeit.

Ezekben az alkotásokban már egy nagy ívű művészi pálya ígérete feszül.

Az Európai Iskola kiállításain olyan grafikáit, akvarelljeit, pasztelljeit, gouasait láthattuk, /láthatjuk/ amelyek Lossonczy Tamásnak, Hincz Gyulának gondolkodásával rokon hangvételű, de a maga egyéni, tisztázott öntörvényeivel. Mielőtt a Római Akadémia ösztöndíjával elindul Olaszországba, még kiállított az Európai Iskola XXX. kiállításán, mintha rendkívüli érzékenysége előre vetítette volna, számára ez az utolsó lehetőség.

Római tartózkodása idején ott készült műveivel komoly nemzetközi sikert aratott a Római Magyar Akadémia kiállításán. Hat olasz folyóirat méltatja a fiatal Nuridsány alkotásait és európai nagyságokhoz méri tehetségét.

Rómából hazatérve, tudomásul kell vennie 1948 kora telén, hogy az Európai Iskola utolsó kiállítására érkezett.

Az Ő felkészültségével, tájékozottságával az akkor induló művészetpolitika légkörében, légtérbe került.

Életének, munkásságának egy nehéz szakasza kezdődött ekkor.”

(Losonci)

„Az Európai Iskolához közvetlenül kapcsolódó fiatalok, jöhetnek életművük ma még jórészt ismeretlen a kutatás számára, mégis leszűrhető az a fájdalom, hogy egy szabad emberi klímában, az Európai Iskola szellemének méltó örököseivé válhattak volna.”

(Pataki)

ZOLTÁN NURIDSÁNY 1925–1974

“ H e is only 21 in 1946 when, endowed with talent and professional skills, a promising career opens up for him. He immediately makes an unmistakable mark of his abilities. His paintings display a confident and balanced use of colours and forms amalgamated by his creative drawing ability.

These works of art already bore the promise of a lofty artistic career.

We saw /see/ such graphics, aquarelles, pastels and gouaches by him on the exhibition of the European School that bear spiritual resemblance to the work of Tamás Lossonczy or Gyula Hincz, but with his own clarified, autonomous ways shining through. Before leaving for Italy with the scholarship of the Roman Academy, he exhibited his work on the XXXth exhibition of the European School, as if he knew it was the last opportunity for him. His work made in Rome drew international success and recognition at the exhibition of the Hungarian Academy of Rome. In six periodicals the work of young Nuridsány was hailed with appreciation and his talent was measured to celebrated European artists. When he returned from Rome in the early winter of 1948, he had to realize that he arrived to the very last exhibition of the European School. With his preparedness and knowledge he sensed vacuum in the new atmosphere of art politics. A most difficult period of his life and work was to begin.”

(Losonci)

“The art work of young artists in direct association with the European School is still hardly searched. But it is evident that in a free and human political climate they would have become worthy inheritors of the spirit and intellectuality of the European School.”

(Pataki)

KÜLVÁROSI SZALON

Meghívja
1996. május 14-én, 18 órakor

NURIDSÁNY ZOLTÁN

festőművész
Európai Iskola X., XX., XXX., (1946, '47, '48.)
tárlatán szereplő rajzainak, kompozícióinak
kiállítására.

A kiállítást megnyitja:

Jánosy István
költő, műfordító.

Közreműködik:

Budai Ilona
népdalénekes.

A kiállítás megtekinthető 1996. május 14 - május 31-ig.
hétköznap 14-18 óráig, szombaton 10-13 óráig.
Cím: Festőjehelyi Közösségi Ház,
Külvárosi Szalon 1158 Bp. Szűcs L. u. 45.

A Balatonalmádi Közösségi Ház tisztelettel meghívja Önt
és kedves családját
1997. július 18-án 17.30 órára

NURIDSÁNY ZOLTÁN

festőművész

Európai Iskola X., XX., XXX., (1946, '47, '48.)
tárlatán szereplő rajzainak, kompozícióinak
kiállítására.

A kiállítást megnyitja:

Katona Tamás
történész, Budapest I. kerületének polgármestere,
képviselő

Közreműködik:

Budai Ilona
népdalénekes.

A kiállítás megtekinthető
1997. július 18-augusztus 9-ig.
hétköznap: 9-20 óráig
szombaton: 14-19 óráig

MEGHÍVÓ

Az Erdész Galéria meghívja Önt és családját az
EURÓPAI ISKOLA FIATALJAI
kiállításra

a galériába 1996. szeptember 26-án du. 3 órára

Kiállító művészek:

*Hegyi György, Hantai Simon, Gera Éva,
Stark Anna, Bíró Iván, Bodr Vera,
Nuridsány Zoltán, Jánoszy Ferenc*

Megnyitja Pataki Gábor a Magyar Tudományos Akadémia
Művészettörténeti Kutatóintézet helyettes igazgatója.

A galéria címe: Szentendre, Bercsényi u. 4. Tel./Fax: 26 317 915

<i>PYTHIA</i>	<i>PYTHIA</i>
1946-47	1946-47
vegyes technika, 40X50 cm	mixed technique, 40X50 cm

<i>HELENOS</i>	<i>HELENOS</i>
1946-48	1946-48
vegyes technika, 40X50 cm	mixed technique, 40X50 cm

HADES   *HADES*
1946-47   1946-47
vegyes technika, 40X50 cm   mixed technique, 40X50 cm

<i>SZINISZ</i>	<i>SINIS</i>
1946–48	1946–48
vegyes technika, 31 X 22 cm	mixed technique, 31 X 22 cm

ATROPOSZ   *ATROPOS*
1946–48   1946–48
vegyes technika, 32X22 cm   *mixed technique, 32X22 cm*

<i>KLOTHO</i>	<i>KLOTHO</i>
<i>1946-47</i>	<i>1946-47</i>
<i>vegyes technika, 31X22 cm</i>	<i>mixed technique, 31X22 cm</i>

<i>SZIBYLLA</i>	<i>SIBYLLA</i>
1946-47	1946-47
vegyes technika, 31 X 22 cm	mixed technique, 31 X 22 cm

GAIA	GAIA
1947-48	1947-48
gouach, 31X22 cm	gouach, 31X22 cm

<i>RHEA</i>	<i>RHEA</i>
1945-48	1945-48
vegyes technika, 31X22 cm	mixed technique, 31X22 cm

<i>ADRASZTEIA</i>	<i>ADRASTEIA</i>
1945-48	1945-48
vegyes technika, 31X22 cm	mixed technique, 31X22 cm

IDAIA IDAIA
 1945-48 1945-48
 vegyes technika, 31X22 cm mixed technique, 31X22 cm

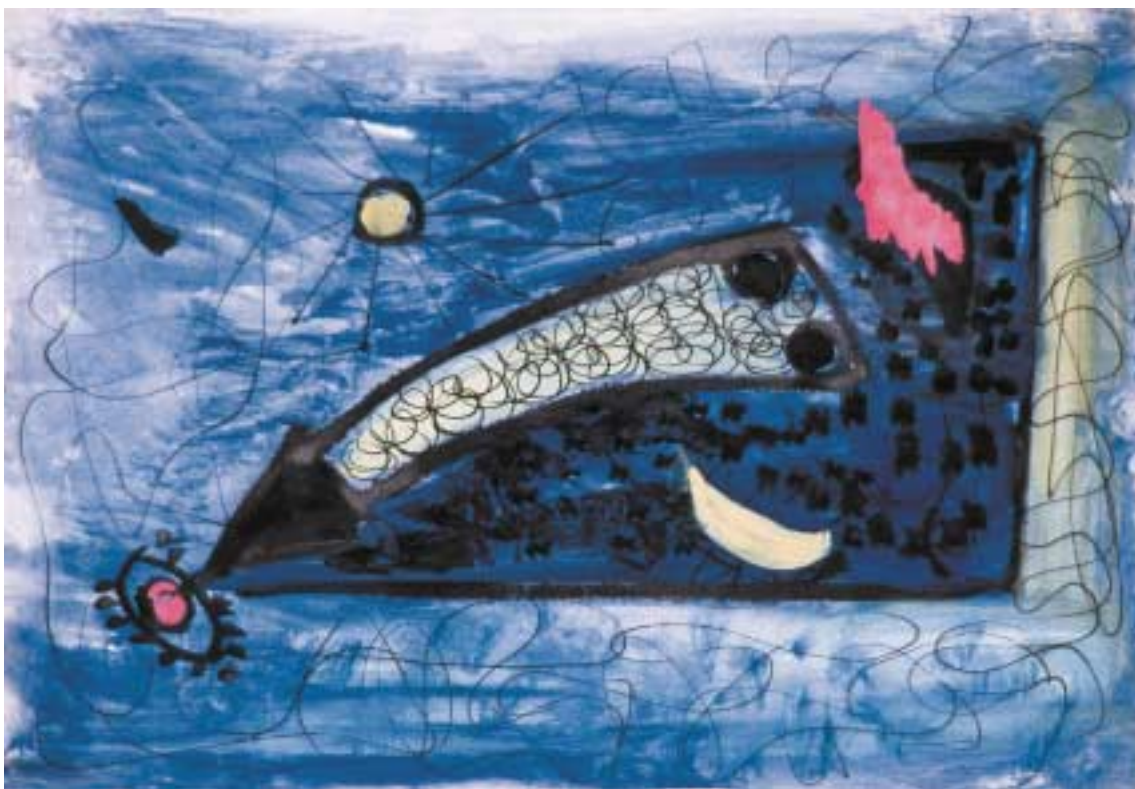

„ha a tudattalan, amelynek a helye lent van, felkerül, épen olyan démonikussá válik, mint a tudat, amelynek a helye fent volt, és lemerült.”

Hamvas Béla

“when the unconsciousness, that belongs down, rises up, it becomes as demonic as conscience that belongs up, but have sunken deep down under”

Béla Hamvas

<i>LADÓN</i>	<i>LADON</i>
1945–48	1945–48
vegyes technika, 31X22 cm	mixed technique, 31X22 cm

„Az ember egy a világgal. Az Én és a világ viszonya csak kozmikus egységben oldható fel. Ezt az egységet át kell élnünk: mintegy meg kell ismételnünk a teremtés élményét...”

Pán Imre

“We and the Universe are one. The relationship of self and the Universe can be resolved in a cosmic unity only. This unity we must live through: in a way, we have to repeat the experience of creation...”

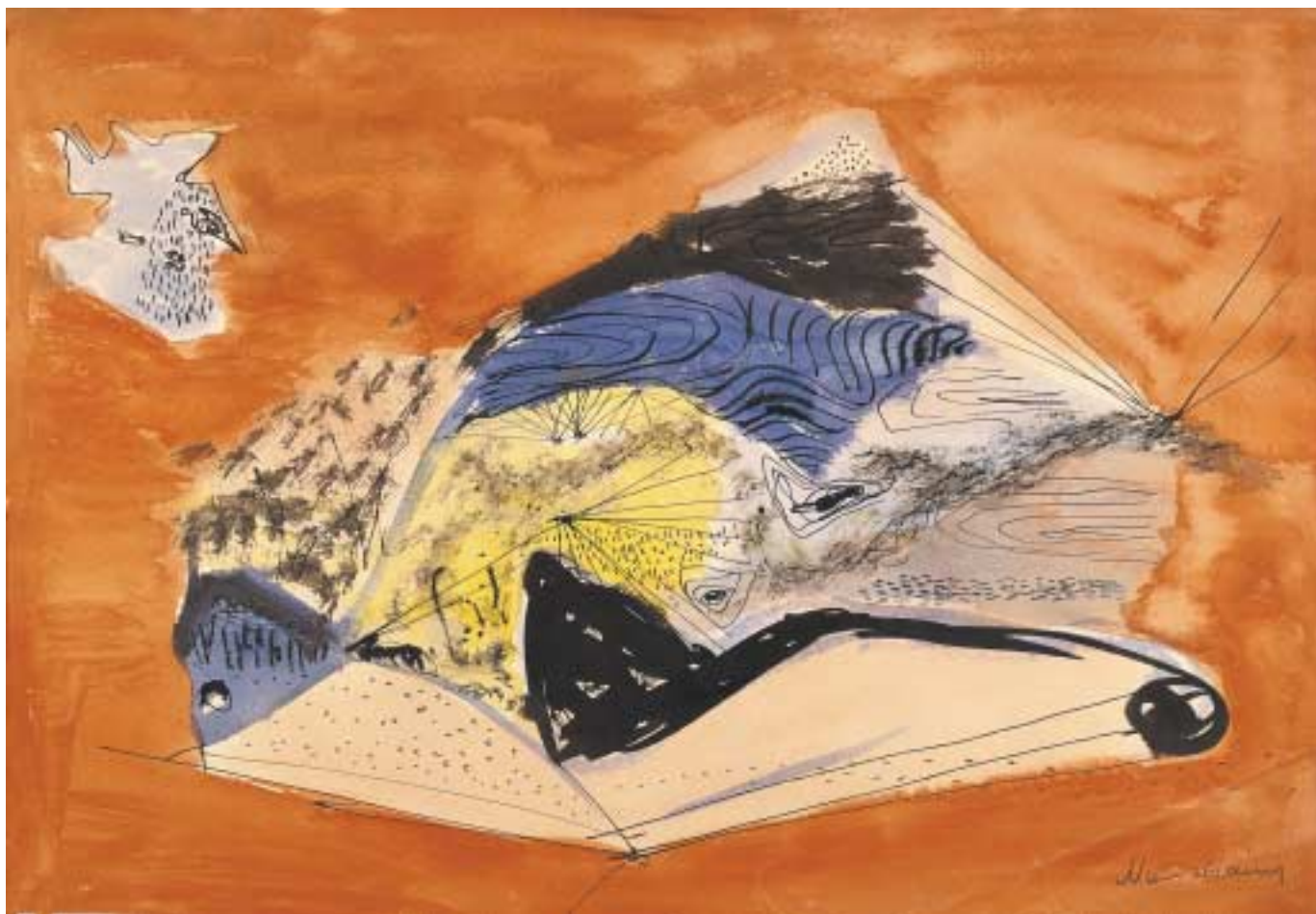
Imre Pán

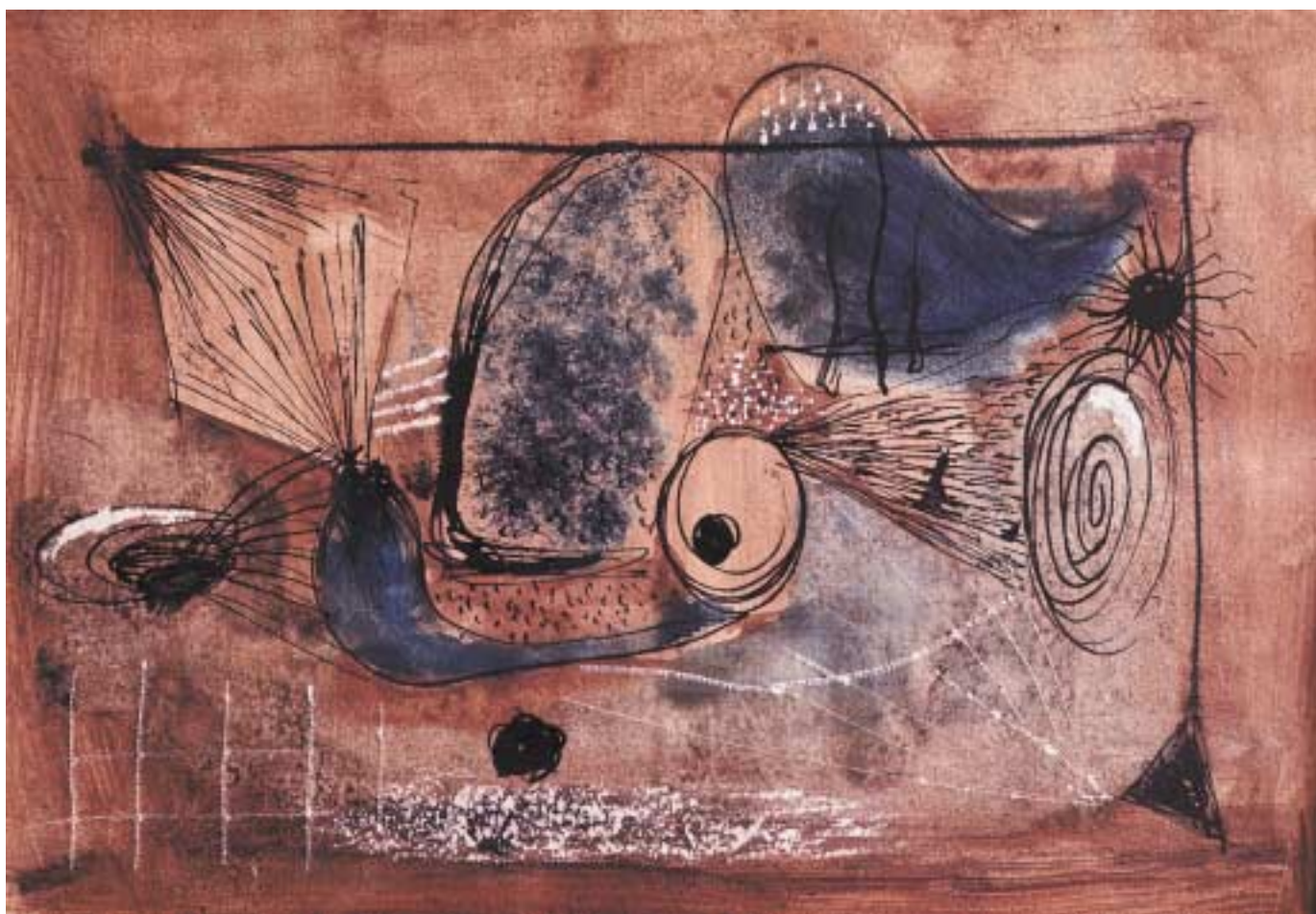
COSMOS-METAMORPHOSIS I.
1946–48
vegyes technika, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS I.
1946–48
mixed technique, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS II.	COSMOS-METAMORPHOSIS II.
1946-48	1946-48
vegyes technika, 40X50 cm	mixed technique, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS III.
1946-48
vegyes technika, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS III.
1946-48
mixed technique, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS IV. *COSMOS-METAMORPHOSIS IV.*
1946–48 1946–48
vegyes technika, 40X50 cm mixed technique, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS V.
1946-48
vegyes technika, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS V.
1946-48
mixed technique, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS VI.
1946-48
vegyes technika, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS VI.
1946-48
mixed technique, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS VIII.
1946-48
vegyes technika, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS VIII.
1946-48
mixed technique, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS VII.
1946–48
vegyes technika, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS VII.
1946–48
mixed technique, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS IX.
1946–48
vegyes technika, 40X50 cm

COSMOS-METAMORPHOSIS IX.
1946–48
mixed technique, 40X50 cm

EMBERPÁR   *HUMAN COUPLE*
1946–48   1946–48
pasztell, 40X50 cm   *pastel on paper, 40X50 cm*

<i>BESZÉLGETŐK</i>	<i>DISCOURSERS</i>
1946–1948	1946–1948
pasztell, 40X50 cm	pastel on paper, 40X50 cm

ZENÉLŐK I.   MUSICIANS
1945–46   1945–46
pasztell, 40X50 cm   pastel on paper, 40X50 cm

ERDÉLYI TÁJ NAPLEMENTÉBEN   *SUNSET IN TRANSYLVANIA*
1946–48   1946–48
pasztell, 40X50 cm   pastel on paper, 40X50 cm

EZRA MANNON HÁZA   *HOUSE OF EZRA MANNON*
1946–48   1946–48
vegyes technika, 47X50 cm   mixed technique, 47X50 cm

„A víz szalad, a kő marad, a kő marad.”

Wass Albert

Az Európai Iskola Magyarországon és a pályán maradó fiataljait egy kezemen meg tudom számolni. Az Európai Iskola és a kulturális vérkeringésébe került fiatalok között kialakuló barátságokat, kapcsolatokat azonban sem az országhatárok, sem a nemzeti hovatartozás, sem pedig a vasfüggöny két oldalának eltérő berendezkedése nem tudta végleg megszakítani.

Nuridsány Zoltán, Jaques Doucet és Corneille között (Cornelius Guillaum van Beverlloo) 1947-ben rendezett kiállításukon barátság szövődött.

Közelebbi ismeretség a Képzőművészeti Főiskolán alakult ki Francois Gachot-val, aki francia nyelvet tanított 1945-től Magyarországon. F. Gachot ebben az időben ügyvivőként ápolta a francia–magyar kapcsolatot, később Zoltán Jean Cassouval is megismerkedett.

A hasonló gondolkodás, életérzés, képi látás összehozta az újat teremtő fiatal társaságot. Nuridsány Zoltán jó kapcsolatteremtő képességén túl, tehetségével, műveltségével, empátiával, érzelmi fűtöttséggel is magára vonta a figyelmet, továbbá társalgási szinten, beszélt a francia nyelvet is.

Sajnos, a korszellem nem tette lehetővé a kialakult kapcsolatok ápolását a vasfüggöny mögül. A korszellemet megtagadó művészek számára tervezett külföldi kiállítások megrendezését és cserelátogatásokat sem, bár a 60-as évek elején Jaques Doucet visszajött Budapestre és örömmel tett látogatást kétszer is az Alkotmány utcai műteremben, hogy találkozzon Zoltánnal. Bensőséges beszélgetésük emlékét megőriztem. Hoszszan esett szó a főiskola kiváló mestereiről, arról a szellemiségről, amely meghatározó volt Zoltán korosztálya számára és alkotó légkört biztosított a tehetséges tanítványoknak. Nagy szeretettel és tisztelettel emlékezett mesterére Szőnyi Istvánra aki később őt szellemi örökösének tekintette, és aki úton-útfélen segítette nagy reményekre jogosító tanítványait, például külföldi ösztöndíjjal, többek között Zoltánt Rómába.

I can count the youngsters of the European School, who remained in Hungary and stayed with pursuing art, with the fingers of my one hand. The borders, different nationalities or political systems on the two sides of the iron curtain, however, could not tear apart the friendships and strong ties between members of the School and the youth acquainted with them.

Zoltán Nuridsány, Doucet Jaques and Corneille (Cornelius Guillaum van Beverlloo) made friends on their joint exhibition in 1947.

He got closely acquainted with Francois Gachot, who taught French at the Academy of Fine Arts in Hungary from 1945. Gachot was commissioned to manage French – Hungarian relationships at that time, Zoltán later also got acquainted with Jean Cassou.

Their similarity in intellectuality, mentality and artistic vision brought this young, creative company together. Zoltán Nuridsány, besides his friendly manners, immediately brought attention with his talent, education, empathy and emotional drive; furthermore, he also was fluent in French.

Unfortunately, the political atmosphere made it impossible to keep the ties accross the iron curtain. It was also not possible to hold exhibitions for artists who opposed this atmosphere or to visit abroad, although Jaques Doucet returned to Budapest in the early 60's, and was happy to visit Zoltán twice at his studio on Alkotmány street. I still remember their cordial discourse. They talked long about the outstanding masters of the Academy, the intellectuality that was so fundamental for the generation of Zoltán and that provided the ideal atmosphere for creative students. He remembered his master, István Szonyi, with much love and admiration. Szonyi later considered him his intellectual successor and helped him and all his promising students; he got a scholarship for Zoltán to Rome.

Kortárművészetünk kiváló, meghatározó szellemiségű mesterei, Szőnyi István, Barcsay Jenő, Gerlóczy Gedeon, Elekfy Jenő, Cs. Szabó László, Pátzay Pál, Dr. Újvári Béla, Domanovszky Endre, Füst Milán, Rabinovszky Máriusz és Fónyi Géza voltak tanárai Nuridsány korosztályának pontosabban évfolyamának.

A kedves Jaques utazásairól, kiállításairól és lehetőségeiről mesélt választékos szép kifejezéseket használva, élvezettel hallgattam. Zoltánt invitálta Párizsba, segítséget felkínálva ott-tartózkodásához. Ismert okok miatt voltaképpen egyetlen meghívásnak sem tehetett eleget, bár a komoly invitálás többször megismétlődött. Nyugatra szóló útlevelet csak a 70-es évek elején kapott.

Amikor kijutott Párizsba, találkozott az ott élő és befutott kortársakkal, barátokkal, Hantai Simonnal, Hargittay Pállal, Csernus Tiborral, Földes Györggyel, Andre Gabányival, Francois Gállal, Kabók Mátyással, André Mészárossal, Reigl Judit Marcussisszal, Simonka Györggyel és a többiekkel. Barátai marasztalták. Michel Gyarmathy díszlettervezői állást ajánlott azonnali kezdéssel. Nuridsány Zoltán azonban tovább utazott Párizsból Hollandiába, ahol várták őt többen – Dékány Károly, Flor Ede, Nagy Imre László. Corneillel nem találkozott, ha jól emlékszem Belgiumban tartózkodott éppen akkor. Bécsben összehozta a véletlen Teltsch Györggyel.

A pályatársakkal való találkozás örömmel töltötte el, érzelmileg nem kavarta fel, nem szándékozott hazát cserélni, még fiatalon, a római ösztöndíj után is hazavágyott, ellentétben azokkal, akik kint maradtak és hasonló tehetséggel nagy karriert futottak be.

Zoltán érzékeny alkat volt, nem tudott hazát cserélni még akkor sem, ha Párizsban tehetségéhez méltó életkörülményeket tudott volna biztosítani életműve sokrétű megvalósításához. Itt kell elmondanom, hogy az Erdélyből való áttelepülés 11 éves korában olyan megrázó élmény volt számára, hogy azt a traumát csak a ciszterci gimnázium két kiváló tanára, Rajeczky Benjámint odafigyelő szeretete és Nagy Nándor rajztanára, aki korán felfigyelt tehetségére, tudták feloldani, továbbá segített ebben Nagy Nándor felesége Futásfalvi Márton Piroska, a jelenleg újra felfedezett vibráló tehetségű festőművész, melegszívű ember is.

The outstanding masters of contemporary art, artists of decisive intellectuality, such as István Szonyi... and Géza Fónyi, were the teachers of Zoltán's class.

Jaques told nice stories about his travels, exhibitions and opportunities, in a beautiful style... I enjoyed listening to it. He invited Zoltán to Paris, offering his help for his staying there. For the reasons we are all so painfully aware of, he could not accept any of the invitations, although they were seriously repeated several times. Zoltán only got his passport to the West in the early 70's only.

When he eventually made his way to Paris, he met his successful friends and contemporaries, who lived there: Simon Hantai... György Simonka and others. His friends asked him to stay. Michel Gyarmathy offered him an immediate stage designer job. Zoltán Nuridsány, however, went on to the Netherlands, where he was being waited by Károly Dékány, Ede Flor, László Nagy Imre. He did not meet Corneille, as he was in Belgium at that time, if I am right. By chance, he met György Teltsch in Wien.

He was happy to meet his friends and colleagues but the experience did not stir him. He had no intention to stay: even at the time of his scholarship in Rome he wanted to come home, unlike those, who stayed abroad and made a big career with similar talent.

Zoltán had a very sensitive personality, he could not change his homeland even if that way he could have realized the conditions his talent had deserved for his work. It is the right time to tell that his family's move from Transylvania at his age of 11 was so shocking to him, that he has only managed to get past it with the help and attention of his two outstanding teachers at the highschool of Cistercian order, Benjámint Rajeczkyt and Nándor Nagyt. They noticed the talent of Zoltán early, and the wife of Nándor Nagy, Piroska Futásfalvi Márton, a later re-discovered talented artist herself, also helped a lot.

It was still later that he found a new home in Budapest after Marosvásárhely, when the master of the famous Gallé school, Tibor Gallé, who led his strict studies in 1942–44, honoured him with his attention

Később, amikor Gallé Tibor, a híres Gallé iskola mestere, akinél szigorú stúdiókat vett 1942–44-ig, kitüntette szeretetével – megítélésem szerint ez Zoltán kivételes tehetségének szólt – új otthonra talált Budapesten Marosvásárhely után.

Voltaképpen többé nem kívánt hazát cserélni.

Amikor Párizsból hazatért Zsennye az Alkotóházban találkozott Mezei Gábor belsőépítésszel és családjával, így hosszú idő után újfent eljutott Mezei Árpádhoz akit rendkívül tisztelt. Mélyen szántó beszélgetéseik felvillanyozták, megmozgatták szellemét, lelkét egyaránt. E kapcsolat megindította, felgyorsította benne az elnaplódott, elfojtott festői kifejezések felszínre hozását. Halála előtti munkásságára jellemző ez az újrafogalmazás.

Jaques Doucet és Nuridsány Zoltán is korán elköszönt e földi létből.

Talán ott, a másik dimenzióban tovább szövődik a barátság és megvalósulnak a tervezett kiállítások. Jaques Doucet hasonló felfogású és alkatú művész volt mint Nuridsány, csak a lehetőségeik voltak különbözőek. Nuridsány Zoltán nem vett részt a küzdőtéren folyó csatározásokban, tisztában volt kivételes tehetségével, szemérmesen a háttérbe húzódva szuverén művészként a „túrtek” közé sorolva alkotott.

Corneille nagy ívű pályát futott be nemzetközi szinten. Az Európai Iskola Cobra Muzeum voor Moderne Kunst, Amstelveen-ben rendezett kiállításán is szerepelt 2003-ban és többször állított ki Budapesten is.

Nuridsány Zoltán Az Európai Iskola Fiatalja című összeállításban nem törekedhettem teljességre, mert igen sok kép még lappang és megkeresésre vár. Mégis jó érzéssel tölt el, hogy egy hiánypótló album megjelenhet és remélem, hogy a majd 3 évtizedet felölelő munka eredményében örömeiket lelik azok, akik a kezükbe veszik ezt az albumot.

Nuridsány Mimi

2003. szeptember hó

and affection. In my view, it was a reflection that he recognised Zoltán's exceptional talent.

He had no intention of changing his homeland once again.

When he returned from Paris, he met the interior designer, Gábor Mezei, and his family at the colony of artists in Zsennye. Thus, after a long time, he again reached Árpád Mezei, whom he respected so much. Their deep discussions moved and galvanised his soul and intellect. This newly-established relationship stimulated and accelerated the resumption of the manifestations of his suppressed artistic aspirations. His work before his death is full of signs of this revival.

Jaques Doucet and Zoltán Nuridsány both passed away early.

Maybe there, in the other dimension they carry on with their friendship and succeed in making the planned exhibitions come true. Doucet was an artist of similar mentality to Nuridsány, only their circumstances and opportunities were entirely different. Nuridsány kept away from the struggles, he was aware of his exceptional talent and modestly drew to the background, creating as a sovereign artist who was just being "tolerated".

Corneille had a remarkable international career. He attended the exhibition of the European School at the Cobra Muzeum voor Moderne Kunst, Amstelveen, in 2003 and several times he exhibited in Budapest as well.

I did not strive to completeness in my collection of Zoltán Nuridsány: the Youngster of the European School, as his many pictures are still to be found. Still, it makes me rejoice to have this stopgap album published and I hope all who take it into their hands will be delighted by the results of this work that lasted for almost three decades.

Mim Nuridsány

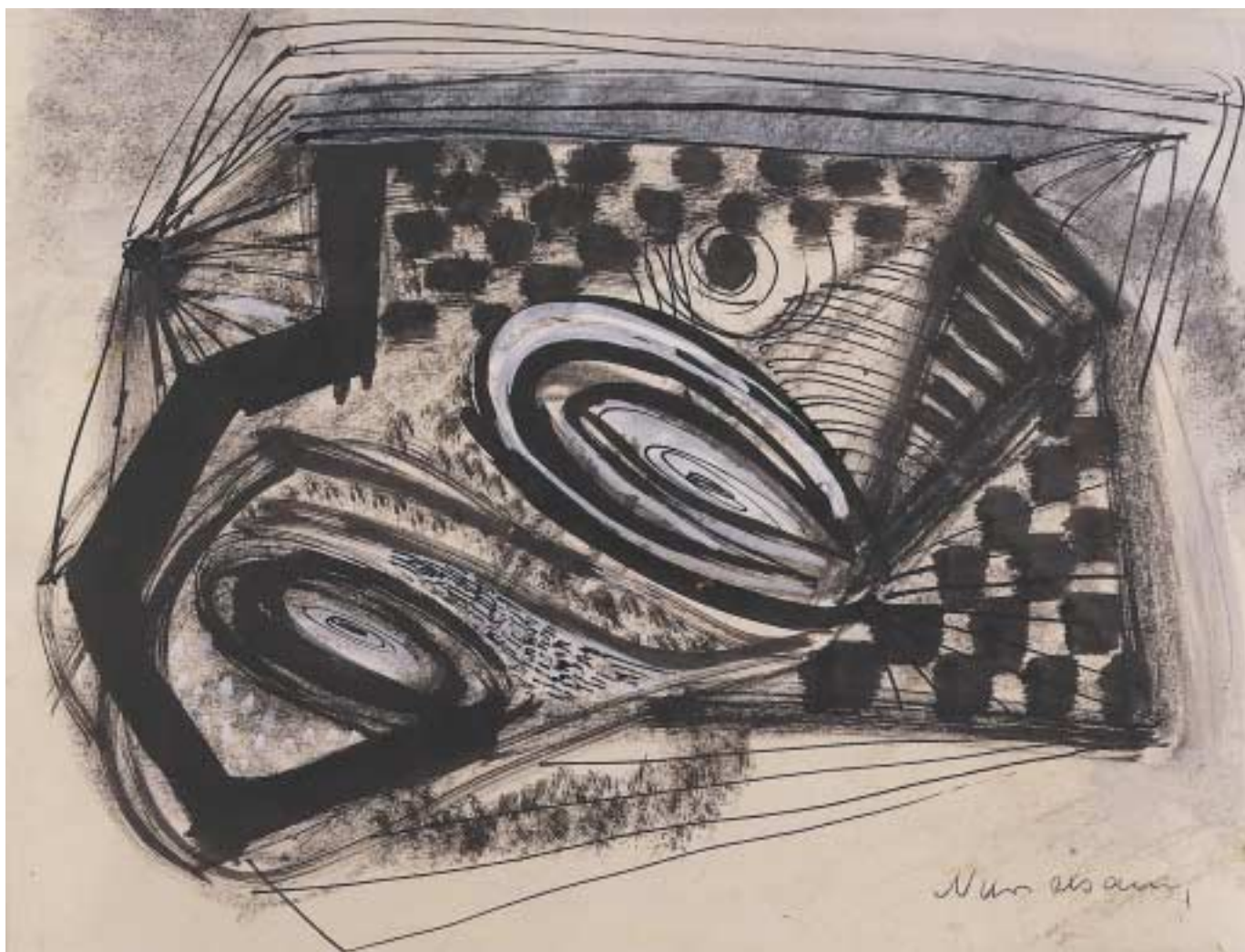
September 2003

*Nuridsány Zoltán
1948 Róma
Elkattintotta / Photo: Weöres Sándor*

IKAROSZ *IKAROS*
1945–48 1945–48
vegyes technika, 31X22 cm mixed technique, 31X22 cm

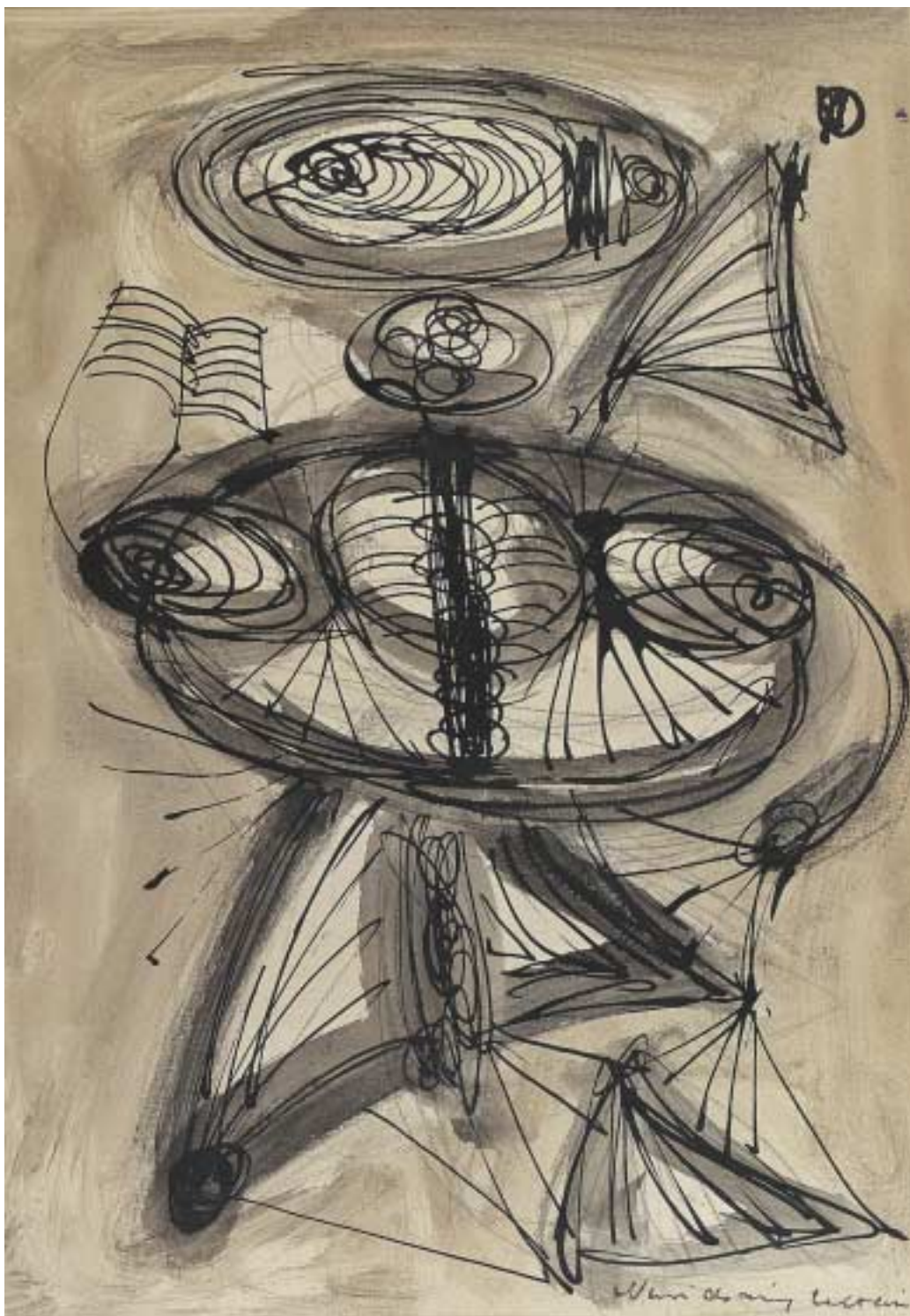

<i>GENESIS-CHAOS</i>	<i>GENESIS-CHAOS</i>
1946-47	1946-47
vegyes technika, 31X22 cm	mixed technique, 31X22 cm

THALEIA	THALEIA
1946-47	1946-47
vegyes technika, 31 X 22 cm	mixed technique, 31 X 22 cm

<i>HEMERA</i>	<i>HEMERA</i>
1946-47	1946-47
vegyes technika, 31 X 22 cm	mixed technique, 31 X 22 cm

<i>AITHER</i>	<i>AITHER</i>
1946-47	1946-47
vegyes technika, 31X22 cm	mixed technique, 31X22 cm

„Az európai művelődés kezdetén ott áll a szörny: az állatember... A Minotaurus itt van közöttünk. Két világháború igazolja szörnyű jelenlétét. Sem Theseus, sem Szent György, sem a hellénizmus, sem a kereszténység nem tudta megölni: kiszabadult e roppant erőfeszítés bilincéből. Eljutottunk a döntő küzdelemhez. Az ember újra szemben áll önmagával: el kell döntenünk, hogy egyáltalán megmaradjon-e és ember legyen-e az ember.”

Pán Imre

“At the beginning of European civilization there stood the monster, half animal, half human... the Minotaur is still among us. Two world wars attest to its presence. Theseus, Saint George, the hellenism or christianity... neither could do away with it: it freed itself from the chains. We have come to the final struggle. Humankind again faces itself: the decision is ours if to persist and stay human.”

Imre Pán

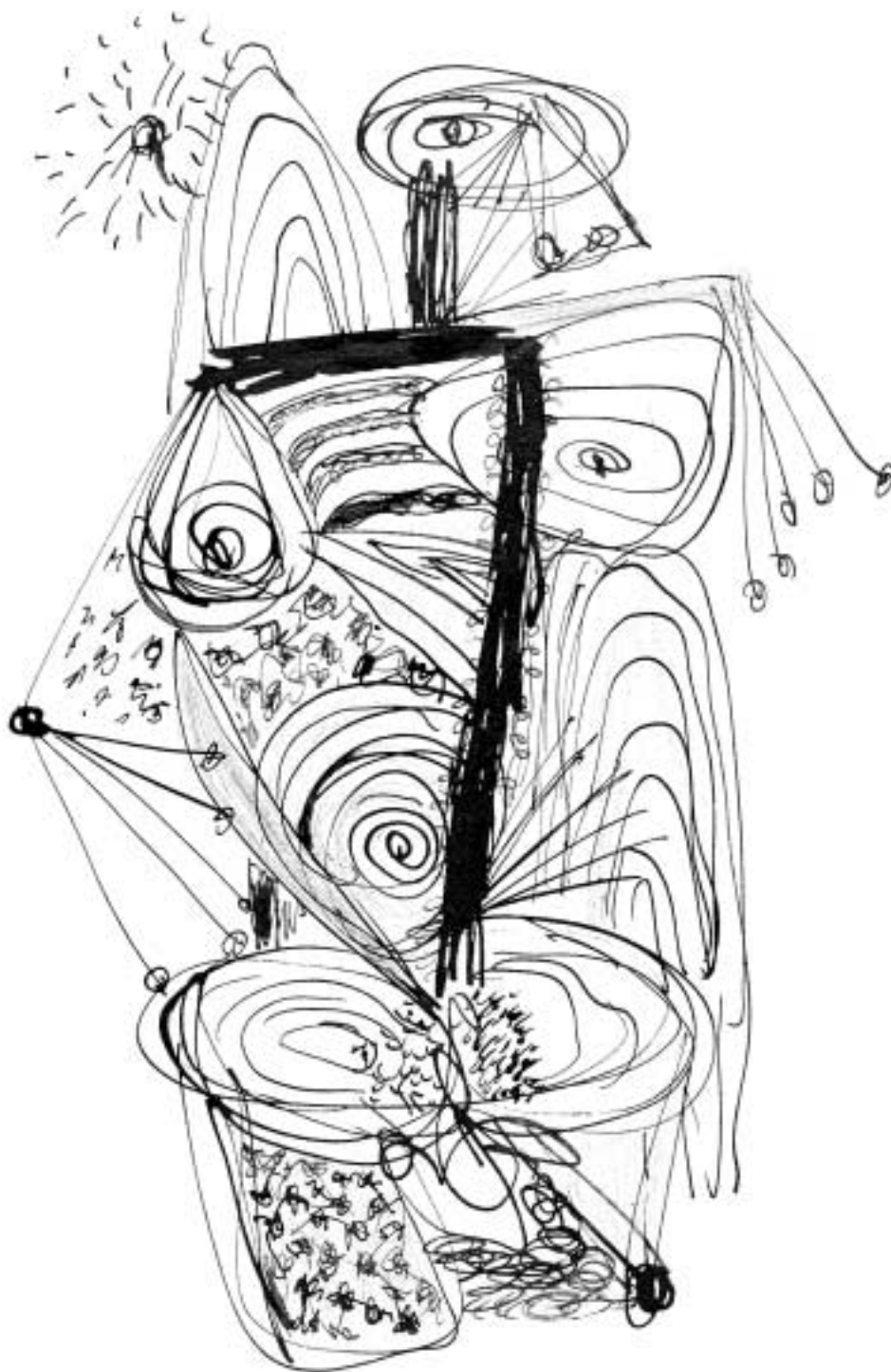
SCYLLA – AZ ÖRMÉNY GENOCIDIUM EMLÉKÉRE
1946–47
tus, 31X22 cm

SCYLLA—MEMORIAL FO ARMENIAN GENOCIDE
1946–47
indian ink and aquarel on paper, 31X22 cm

CASSANDRA	CASSANDRA
1945-48	1945-48
tus, 31X22 cm	indian ink on paper, 31X22 cm

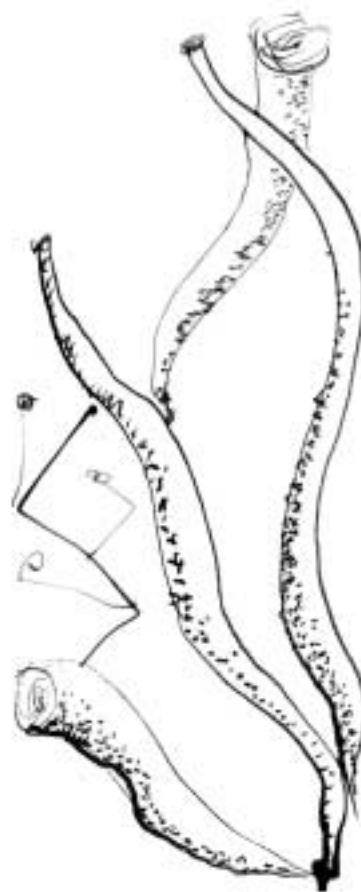
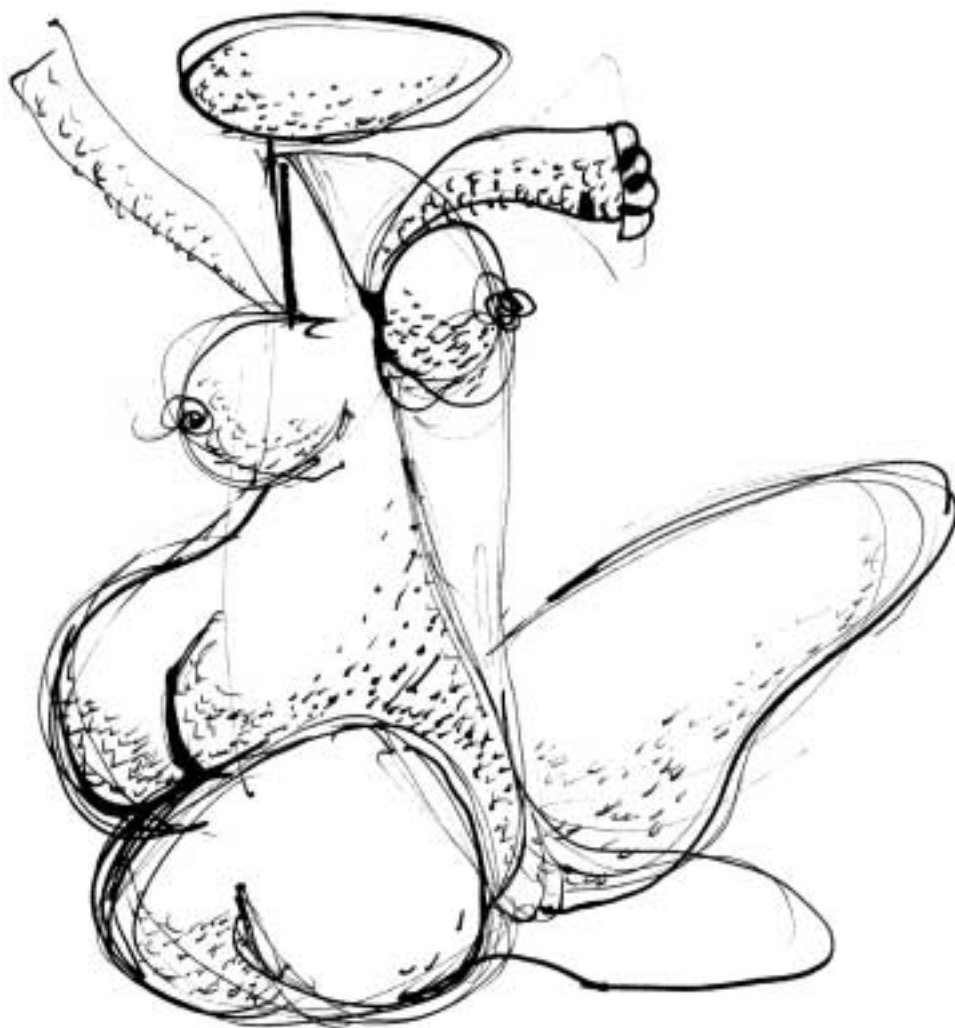

PROMETHEUS *PROMETHEUS*
1945-48 1945-48
tus, 31X22 cm indian ink on paper, 31X22 cm

el mundo de la vida

<i>PERSEPHONE</i>	<i>PERSEPHONE</i>
1947	1947
tus, 31X22 cm	indian ink on paper, 31X22 cm

KHARYBDIS *KHARYBDIS*
 1946-47 1946-47
 tus, 21X15 cm indian ink on paper, 21X15 cm

СЕДЯЩАЯ АКТ
 1945-46
 tus, 30X21 cm

SEATED NUDE
 1945-46
 indian ink on paper, 30X21 cm

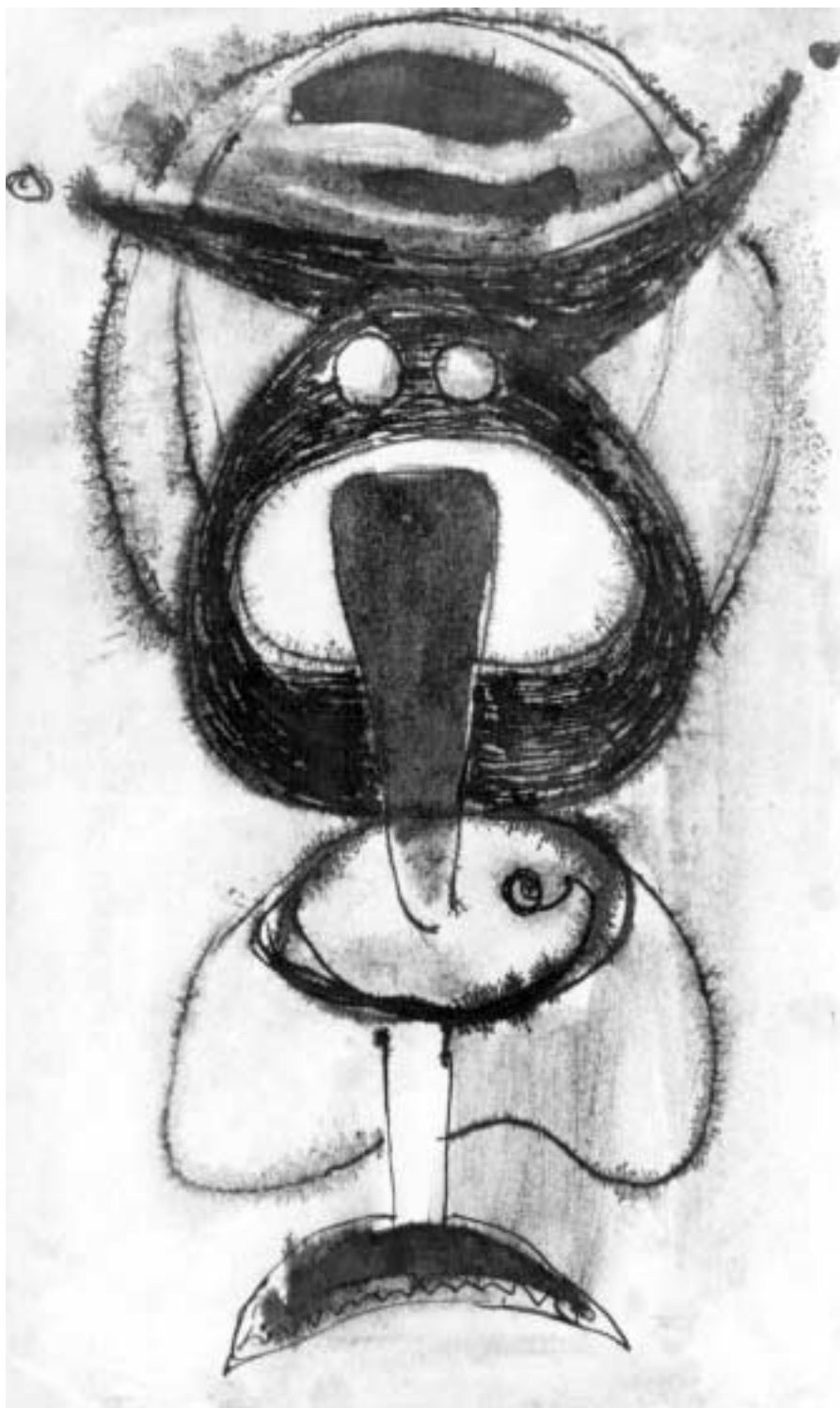

СТОЯЩАЯ АКТ
 1945-46
 tus, 30X21 cm

STANDING NUDE
 1945-46
 indian ink on paper, 30X21 cm

<i>FEKETE KÖVÉR AKT</i>	<i>BLACK FAT NUDE</i>
1945-46	1945-46
tus, 31X22 cm	indian ink on paper, 31X22 cm

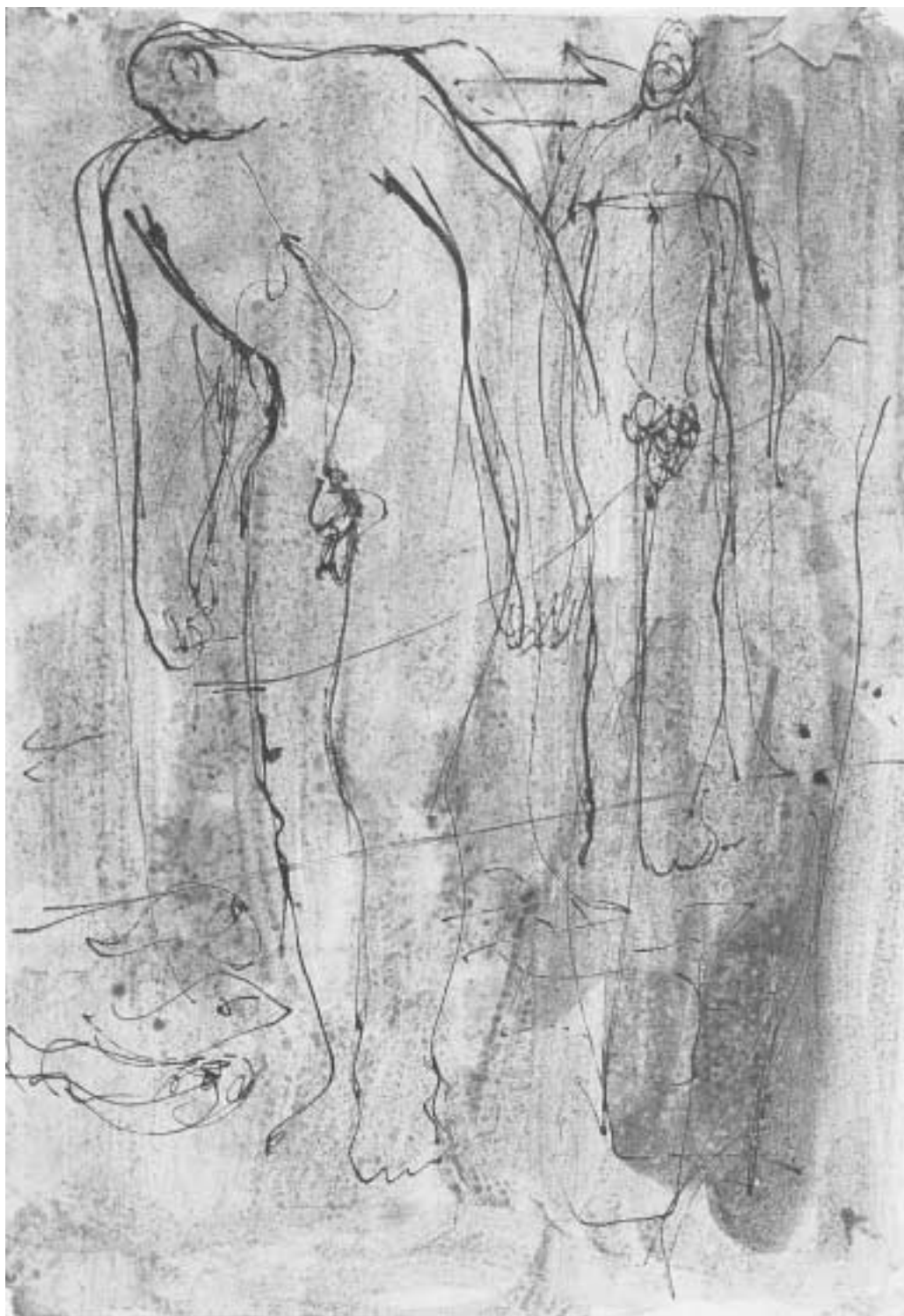

<i>MASZK</i>	<i>MASK</i>
1945-48	1945-48
tus, 31X20 cm	indian ink on paper, 31X20 cm

<i>BÁNAT</i>	<i>SADNESS</i>
1945-48	1945-48
tus, 31X22 cm	indian ink on paper, 31X22 cm

KIŰZETÉS   EXPULSION
1945–48   1945–48
tus, 21X15 cm   indian ink on paper, 21X15 cm

<i>FIESOLEI UTCA</i>	<i>STREET IN FIESOLE (ITALY)</i>
1948	1948
<i>vegyes technika, 31 X 22 cm</i>	<i>mixed technique, 31 X 22 cm</i>

GYERGYÓI UTCA   STREET IN GYERGYÓ (TRANSYLVANIA)
1946-48   1946-48
vegyes technika, 31X22 cm   mixed technique, 31X22 cm

MENEDÉKHÁZ A HARGITÁN   *SHELTER IN HARGITA (TRANSYLVANIA)*
1946–50   1946–50
tus, 31 X 22 cm   indian ink on paper, 31 X 22 cm

VÖRÖSBERÉNYI HANGULAT
1945–58
vegyes technika, 31X22 cm

VÖRÖSBERÉNY MOOD
1945–58
mixed technique, 31X22 cm

ERDŐRÉSZLET I.   LANDSCAPE WITH FOREST I.
1945-48   1945-48
szénrajz, 20X16 cm   charcoal drawing, 20X16 cm

ERDŐRÉSZLET II.   LANDSCAPE WITH FOREST II.
1945-48   1945-48
szenrajz, 20X16 cm   charcoal drawing, 20X16 cm

„Végeredményben meglehetősen önkényes dolog az időt beosztani és majdnem annyi, mintha vonalakat húznánk a vízben. Erre húzunk és arra húzunk s míg fut a vonal, már ismét minden összecsap végtelen egységgé.”

*Thomas Mann: József és testvérei
Jákob története V. fejezet*

“After all, it is rather arbitrary to arrange time, almost as if to draw lines on the surface of the water. We draw this way and that way, and while the line extends, the water clashes behind to restore eternal unity”

*Thomas Mann: Josef and his brothers
The story of Jacob, chapter V*

<i>VÍZPART</i>	<i>WATERSIDE</i>
1945–48	1945–48
szénrajz, 20X16 cm	charcoal drawing, 20X16 cm

FEKETE CSENÉLET
1945–48
tus, 31X22 cm

BLACK STILL-LIFE
1945–48
indian ink on paper, 31X22 cm

„Mindennek rendelt ideje van, és ideje van az ég alatt minden akaratnak, ideje a megőrzésnek... ideje a hallgatásnak... és ideje a szólásnak.”

Prédikátorok könyve 3.

“All has its intended time, there is the time of all the will under the skies, time of preservation...time of silence...and time of speaking up...”

The book of Preachers

BAKONYI KLÁRA, BÉBY	BAKONYI KLÁRA, BABY
1948–49	1948–49
ceruzarajz	crayon drawing

„Ilyen az ember. Egyedüli példány.
Nem élt belőle több és most sem él,
s mint fán se nő egyforma két levél,
a nagy időn se lesz hozzá hasonló.”

Kosztolányi Dezső

Festőállvánnyal Sárospatakon   With easel in Sárospatak
Fotó: Mácsai István   Photo: István Mácsai
1957   1957

Örömmel vállaltam el Nuridsány Zoltán Kiállításának megnyitását. Hiszen ő is a NÉGYEK alapító tagja volt, csak úgy, mint öcsém, Jánossy Firinc és így társaságukban gyakran megfordultam és egész közletről nemcsak megismerhettem, hanem meg is szerettem Nuridsány Zoli kedves, rokonszenves alakját. Olyan ember volt, aki a légynek sem ártott, mindig kész volt a barátkozásra, amit aztán hűségesen ápol. Adódhatott ez keleti származásából is: apja örmény volt, anyja székely.

Nagyon érzékeny volt. Erősen szenvedett az emberek gonoszságától ami pedig abban a korban, amiben éltünk, nem volt ritkaság.

Hallatlanul fogékony volt a szép iránt, legyen ez zene, költészet, természet, vagy az emberi test szépsége. Elevenen élt benne őseinek rendkívül magasrendű kultúrája. Erről beszélt László Gyula temetési búcsúbeszédében:

„Nuridsány Zoltán 1925-ben született Marosvásárhelyen, s illendő, hogy úgy búcsúzzunk tőle, ahogy nálunk otthon Erdélyben dicsérik csendes szóval az elhunytat? »jó szomszéd volt«. Egymás közelében laktunk, s valóban jó szomszéd volt. Férge járású, komoly alakja beletartozott a tájba, hiszen a város is lehet táj, nemcsak a szabad természet. Ha találkoztunk: otthonról beszélgettünk. A sokat szenvedett, hontalanná vált, s új hazát talált örmény néphez fűzte családi hagyomány. Mosolyogva, mindig Világosító Nagy Szent Gergely áldását kértem rá. Tavaly kint járt a »őshazában« és az otthon hangulatát találta ott. Beszélt emberekkel, kiknek szavát sem értette, de találkoztak évezredes műveltségükben. Ez a mély hovatartozás-érzés ötvöződött benne a szülőföldnek, Erdélynek szeretetével és hitvalló magyarságával. De mindezeket túl, vagy éppenséggel mindezek okából nemes humanista lélek volt, akivel jó volt együtt lenni.”

Mindenekelőtt – ha egész vázlatosan is – kövessük végig életpályáját.

It is my honour and pleasure to open the exhibition of Zoltán Nuridsány, as he was the founding member of the Quadriga, just like my younger brother, Firinc Jánossy. Due to this, I often met them and I had the opportunity to come to know and come to like his kind, sympathetic personality. He was a placid man, always ready to make friendships which he kept faithfully afterwards. This probably originated from his Eastern origin: his father was Armenian, his mother was Székely.

He was a very sensitive person. He suffered from wickedness which, in his time, prevailed everywhere.

He had a special sensitivity to beauty, let it manifest itself in music, poetry, nature or a human body. The supreme culture of his predecessors lived vividly with him.

“Zoltán Nuridsány was born in 1925 in Marosvásárhely, and it is most appropriate to say farewell to him the way it is done back home in Transylvania: ‘he was a good neighbour’. We lived close to each other and he in fact was a good neighbour. His brisk figure belonged to the landscape, as landscape might be represented by the city, not just the open nature. We talked about home affairs when we met. His family ties linked him with the much suffering, exiled Armenian people, who eventually found a new home. Smiling, I always asked for the blessing of Great Saint George on him. Last year he visited his land of origin, and he found home there. He talked to people whom he did not understand, but their millennial culture bridged this gap of words. This unity with past met with a deep patriotism for his homeland, Transylvania, and nationalism for Hungary. Above all, however, he was a noble humanist, who was simply very good to be with.”

First of all, let’s recall – albeit in outlines only – his path of life.

A család 1936-ban települt át Budapestre. Gimnáziumi tanulmányait a cisztercitánknál végezte, ahol is főleg két tanára volt rá nagy hatással. Nagy Nándor grafikusművész rajzolási készségét fejlesztette és a székely népdalokra amúgy is eleve fogékony ifjút Rajeczky Benjámi vezette be a komoly zene és gregorián rejtelseibe. Későbbi kiállításain is mindig jelen volt a zene, olyan művészek tolmácsolásában, mint Kovács Dénes, Bakonyi Klára, Szendrey Karper László. Még mint gimnazista, Gallé Tibor rajziskolájában tanult egyidőben Firinc öcsémmel. A Képzőművészeti Főiskolán is ugyanazok voltak a tanáraik: Szőnyi István, Barcsay Jenő, Kmetty János, Fónyi Géza. Nuridsány képeivel részt vett az Európai Iskola kiállításain.

1948-ban a Római Akadémia ösztöndíjasa, s mint ilyen, az itáliai mozaikkal ismerkedett, elsajátítva a mozaikrakás klasszikus technikáját is. Ebbéli tudását a gyakorlatban is hasznosította a Képzőművészeti Főiskola padlómozaikja kirakásával, amit közösen készített Jánossy Firinccel, Orosz Gellérttel, Scholz Erikkel, Nagy Lajossal. Figyeljünk a három névre:

Nuridsány, Jánossy, Orosz

Ők lesznek a későbbi híres NÉGYESFOGAT tagjai, kiegészülve Sugár Gyulával.

Ez a művész-szövetség egy életre szóló barátságot jelentett.

1951-ben volt első közös kiállításuk, amely országosan ismertté tette őket.

1955-ben a Négyesfogat kibővült még Bod Lászlóval, Bornemissza Lászlóval, Böhm Lipóttal, Megyeri Barnával, Wagner Lászlóval. Ez a rendkívüli kiállítás óriási sikert hozott nekik. Meg kell említeni: ha nem is szerepelt a kiállításon, de a társasághoz tartozott gimnáziumi osztálytársam, Sikuta Gusztis is.

Felvetődik a kérdés: mi hordta egybe a kiállításon szereplő művészeket? Közös törekvéstről vagy pláne valami ideológiáról nem lehetett szó, legkevesebb az államilag kötelező világnézetéről. De még olyasmiről sem, amiről tételesen nyilatkozatokat szoktak kreálni, mint

The family moved to Budapest in 1926. He went to highschool to the Cistercian order, where two teachers had a basic influence on him. The graphic artist, Nándor Nagy, improved his graphic skills whereas Benjámin Rajeczky introduced Gregorian and classical music to him, who already was sensitive to Székely folk songs. Music was always present at his later exhibitions, performed by artists such as Dénes Kovács, Klára Bakonyi, László Karper Szendrey. Still in his highschool years, he entered the graphic school of Tibor Gallé along with my younger brother, Firinc. They had the same professors at the Academy of Fine Arts: István Szőnyi, Jenő Barcsay, János Kmetty, Géza Fónyi. His paintings were presented at the exhibitions of the European School.

With the scholarship of the Roman Academy in 1948, he got acquainted with Italian mosaics and learnt the classical technique of laying mosaics. He made use of this skill in laying the floor mosaics of the Academy of Fine Arts, made together with Firinc Jánossy, Gellért Orosz, Erik Scholz and Lajos Nagy. We should take note of three names:

Nuridsány, Jánossy, Orosz

Together with Gyula Sugár, they established the Quadriga that was to become famous later.

This alliance brought close friendship that lasted for their whole life.

Their first exhibition in 1951 brought them recognition around the nation.

In 1955, László Bod, László Bornemissza, Lipót Böhm, Barna Megyeri and László Wagner joined in the Quadriga. This outstanding exhibition brought immense success. It is to be mentioned that my high-school classmate, Gusztis Sikuta, also belonged to their company, although he was not present at this exhibition.

The question arises as to what brought these artists together? A common aspiration or ideology was out of question, not in the least the official ideology enforced by the regime. Not even a joint manifesto, such as that of Kassák or Breton, is apparent. But

Kassák vagy Breton manifestumai. Azért az ember ha sokáig nézte a képeket, szobrokat, mégis találhatott valamit, ami összecsöndült. Talán negatívan kifejezve: Nem mondani le semmiről, legkevésbé az emberábrázolásról, az emberi érzelmek hű kifejezéséről ugyanakkor nem mondani le az absztraktok által kimunkált vívmányokról sem. Mert az is „realizmus”: a kozmoszban ugyanakkor messzemenően REND van.

Így próbálták tágítani ezek a művészek a lehetőségeket, mert abban az időben talán még lehetett kísérletezni, újíttani úgy, hogy azért megőrizték a vitathatatlan értékeket is. Talán ezt lehet kiolvasni Sikuta Guszti aktjaiból, Megyeri Barna szobraiból és Nuridsány festményeiről.

Ez a kiállítás különleges nagy pillanata volt a magyar képzőművészetnek, noha a szakma ítései sem akkor, de még ma sem vettek tudomást róla.

1956-tal következett Nuridsány pokoljárása is, mint annyi másnak az országban. Érzékeny lelke átélve a terror szörnyűségeit, mélyen megrendült, elbizonytalanodott, kétségei támadtak a művészet értékei felől. Megbízatásokat nem kapott. 1962-re mégis összehozott egy kiállításra való képet, amelyek őt már érett művészetében teljes fegyverzetben mutatta be. Ezt megerősíti Frank János is, amikor ezt írja a kiállítás katalógusában: „De a külső szemlélő is azt mondhatja, hogy a bemutatásra való törekvés helyes volt, mert munkái mondanivalójukkal, új formanyelvű előadásukkal, egyéni stílusukkal kiállításra valók: színvonalas együttes került a közönség elé.”

Sikerült összhangba hozni a konkrét emberábrázolás igényét az absztrakt előadásmóddal és ezáltal olyan harmonikus rend, mondhatnám: klasszikus rend és szépség sugárzik e képekről, hogy az valóban katartikus hatású.

Rövid életében még egy nagy szellemi kalandra nyílt alkalma, amely rendkívül tágíthatta látókörét. Fél évig tartózkodott Vietnámban és az ott készült műveiből 1962 őszen önálló kiállítása volt Hanoiban.

1966-ban Szegeden még együtt állított ki régi barátjaival: Sugár Gyulával és Bod Lászlóval.

1974. május 22-én halt meg.

upon contemplating their pictures and statues for long, something of a harmony emerges. To phrase it in negative tones, it is not to give up anything, not the least the representation on human form, the correct characterization of human emotions. At the same time, they did not give up the achievements of abstract either, because this is a form of “realism” as well, as there is general ORDER in the cosmos.

This was their way to try to extend the limits of opportunities, because at that time there was still some room for experimenting and innovating while sticking to the values already achieved. This is what I extract from the nudes of Guszti Sikuta, the statues of Barna Megyeri and the pictures of Nuridsány.

This exhibition was an exquisite, special moment of Hungarian Arts, although the critics did not realize it then and have not realized it since then either.

His descent to hell started in 1956, just like for many others in this country. Having lived through terror, his sensitive soul staggered and become insecure, and he started to doubt the very sense of art. He received no commissions. Still, he put together material for a whole exhibition by 1962, which showed him fully mature. This was confirmed by János Frank, who wrote the following sentence into the catalogue of the exhibition: “Even the spectator might tell that the aspiration we are to witness here is correct as his pieces of art are worthy of display with their message and novel form of expression. This display is of class, no doubt.”

He managed to bring the concrete representation on human form and abstraction in harmony, creating such a classic order and beauty that is truly cathartic.

Another great intellectual adventure was yet to come in his way in his short life, one that extended his horizon tremendously. He spent half a year in Vietnam, and exhibited his paintings in Hanoi in the Autumn of 1962.

In 1966 he exhibited with his old friends, Gyula Sugár and László Bod, in Szeged.

He died on the 22th of May, 1974.

Még egy kérdés van hátra. Mit mond nekünk, közönséges mai embereknek Nuridsány művészete. Egyáltalán mond-e még valamit nekünk a konkrét természetábrázolásnak, emberábrázolásnak és absztrakt megfogalmazásnak ez a szintézise?

A XX. század a két világháborúval, Holocausttal, Gulaggal, Boszniával bebizonyította, hogy az ember, a homo sapiens nem „sapiens”, hanem minden más állatfajtnál kegyetlenebb sadista vadállat. Hol vagyunk már az előző század optimista fejlődéshitétől, miszerint az ember eszével és találékonyságával mennyországgá varázsolja a földet. És most mi van? Zuhanunk egy világkatasztrófa felé, a teljes káoszba.

És hogy reagál erre a mai divatos művészet. Azon a címen, hogy a „valóságot” tükrözi, halmozza az értetlenséget, a nyegle cinizmus erkölcstelenségét, promiskuitást, nihilizmust!

Ebből a zuhanásból csak egyvalami menthet meg minket: egy Központi Rend érvényesülése, nevezzük akár Istennek, vagy éppen erkölcsi törvénynek. És nekünk e törvény érvényesítésének szolgálatába kell állnunk. Így mondja ezt a kvantumfizikus Heisenberg, és a művészeteknek is ezt kell cselekedniük. Mit jelent ez? Elfogadjuk a reális természet- és emberábrázolást mint kiindulást, de a természet esetlegességeibe RENDET kell bevinnünk. És erre jó eszköz az absztrakció, ha őszinte. Erre mutatott jó példát Nuridsány és honfitársa, az ugyancsak örmény származású Barcsay Jenő.

Végezetül köszönetet kell mondanom Nuridsány Miminek, hogy olyan áldozatos szeretettel kutatja és dolgozza fel az életművet, továbbá azt, hogy lehetővé tette ezt a kiállítást.

Jánossy István

1996. május hó

Only one question remains open: what is the message of Nuridsány's art for us, who live today? Does this synthesis of representing nature and human form with abstract tells us anything yet?

The XXth century, with two World Wars, Holocaust, Gulag and Bosnia inevitably proved that the human being, the homo sapiens, is no sapiens at all, but a sadist beast more cruel than any other species on the face of the Earth. How far have we gotten from the ideal of steady advance held in the previous century, the ideal which promised that human intelligence and resourcefulness would turn our planet into heaven? What is left of it by now? We fall towards a world catastrophe, we fall into total chaos.

And the response of contemporary, fashionable art? By claiming to reflect “reality”, it piles up nonsense, cinism, immorality, promiscuity and nihilism!

There is only one thing that can protect us from doom: the advent of a Central Order, should we call it God or moral principle. Either way, we have to serve the success of this principle. This is the way the quantum physicist Heisenberg puts it, and artists have to follow in with it. What does it mean? We must accept realistic presentation of nature and human form as a starting point, but into its disarray we need to introduce ORDER. And sincere abstraction is exactly what it takes. In this, Nuridsány and his fellow countryman of Armenian origin, Barcsay, have shown us an example.

István Jánossy

May 1996

KÖSZÖNET

Köszönettel tartozom mindazoknak, akik a kezdetektől segítettek a képek megtalálásában, bátorítottak, amikor csüggedtem a reménytelennek tűnő útvesztőkben. Hálásan köszönöm Gegesi Kiss Pál professzornak az útbaigazítást, a képek fotózását, kölcsönzését, halála után fiának Gegesi Kiss Pálnak az állandó tájékoztatást a megtalált képek hollétéről.

Köszönet a barátoknak, kortárs művészeknek, íróknak, költőknek, zenészeknek és képzőművészeknek, művészettörténészeknek, élőknek és időközben elhunytaknak egyaránt, akik visszaemlékezésükkel megjelenítették Nuridsány Zoltán korai munkásságát és az akkori idők:

Aldobolyi Dobolyi Gyulának és Idukának, Bakonyi Klárának, Barcsay Jenőnek, Bod Lászlónak, Cora Sziszinek, Dercsényi Balázsnak, Duray Tibornak, Duray Tibornénak, Fónyi Gézőnek, Futásfalvi Márton Piroskának, Fülöp Andor Andorkának, Gera Évának, Gross Arnoldnak, Gyarmathy Tihamérnak, Hegyi Györgynek, Jánosy Istvánnak, Jánosy Ferencnek, Jékely Zoltánnak, Kassák Lajosnénak, Feri Lukácsnak, Juhász Erikának, Koffán Károlynak, Katona Tamásnak, Kálnoky Lászlónak, Lakatos Istvánnak, László Gyula régész professzornak, atyai barátunknak, Losonci Miklósnak, Lossonczy Tamásnak, Martyn Ferencnek, Mácsai Istvánnak, Mándi Ivánnak, Megyeri Barnáné Borikának, Mersits Piroskának, Moldován Istvánnak, Márton Józsefnek, Nagy Nándornak, Orosz Gellértnek, Orosz Lászlónak, Pletl Istvánnak, Pödör Lászlónak, Rajeczky Benjaminnak, Rákos Sándornak, Dr. Serester Zoltánnak, Schmolka Ágnesnek, Scholz Eriknek és Tamásnak, Sölch Friedrichnek, Sugár Gyulának, Susits Tamásnak, Szabó Ivánnak, Szabó Vladimírnak, Szász Endrének. Köszönöm „Szászbandinak” halála előtt egy évvel elmondott gondolatait a fiatalon elhunyt jó barát tehetségéről, munkásságáról. Székács Zoltánnak, Szilvássy Pálnak, Várady Sándornak, Vén Emiliónak, Veszely Jelenának, Veszprémi Alfrédnek és Veszprémi Aldobolyi Dobolyi Júliának, Vujicsics D. Sztojánnak és Vujicsics Tihamérnak. A felsorolás közel sem teljes,

ACKNOWLEDGMENTS

I am grateful to everyone, who, from the outset, helped me find the pictures and encouraged me at times when I dispaired during the seemingly endless and hopeless quest. I am mostly indebted to professor Pál Gegesi Kiss for his guidance, lending me the pictures and help with making photos of them, and after his death, to his son, Pál Gegessi Kiss, for keeping me informed on the whereabouts of the pictures he found.

Thanks are due to friends, contemporary artists, writers, poets, musicians and art historians, those alive and those who have since then passed away, for helping me describe the early days of the artwork of Zoltán Nuridsány and those times in general:

Gyula and Iduka Aldobolyi Dobolyi, Klára Bakonyi, Jenő Barcsay, László Bod, Sziszi Cora, Balázs Dercsényi, Tibor Duray and Mrs. Duray, Mrs. Fónyi, Piroška Futásfalvi Márton, Andor Andorka Fülöp, Éva Gera, Arnold Gross, Tihamér Gyarmathy, György Hegyi, István Jánosy, Feren Jánosy, Zoltán Jékely, Mrs. Kassák, Lukács Feri, Erika Juhász, Károly Koffán, Tamás Katona, László Kálnoky, István Lakatos, Gyula László, professor of archeology, our friend, Miklós Losonci, Tamás Lossonczy, Ferenc Martyn, István Mácsai, Iván Mándi, Mrs. Borika Megyeri, Piroška Mersits, István Moldován, József Márton, Nándor Nagy, Gellért Orosz, László Orosz, István Pletl, László Pödör, Benjamin Rajeczky, Sándor Rákos, Dr. Zoltán Serester, Ágnes Schmolka, Erik and Tamás Scholz, Friedrich Sölch, Gyula Sugár, Tamás Susits, Iván Szabó, Vladimír Szabó, Endre Szász.

I thank “Szászbandi” for his words just a year before his death about the talent and work of his good friend who died way too early...

This list is far from complete, as I got a lot of help from owners of the artwork, friends and strangers alike, during the three decades of my search. I am especially thankful to István Jánosy and Tamás Katona, for opening two exhibitions entitled “Zoltán Nuridsány, the youngster of the European School” crowned with success.

mert a közel 3 évtizedes gyűjtőmunka során rengeteg segítséget kaptam képtulajdonosoktól, jó ismerősöktől és ismeretlenektől egyaránt. Külön köszönet illeti Jánosy Istvánt és Katona Tamást a két nagysikerű – Nuridsány Zoltán, az Európai Iskola Fiatalja – című kiállítás megnyitásaért.

Köszönet a támogatóknak:

- A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
- A Magyarországi Nemzeti Etnikai Kisebbségekért

Közalapítványnak

• Budapest Főváros XV. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatnak

- A Zuglói Örmény Kisebbségi Önkormányzatnak

• Budapest Főváros XV. kerületi Polgármesteri Hivatalának

- A Goldmund Bt.-nek
- A Masszi kiadó munkatársainak

Nem utolsósorban egész családom köszönetét tolmácsolom a melegszívű barát, Mezei Gábor sokrétű segítségével. Pataki Gábornak a feldolgozott irodalomért és a szakmai segítségért mondok köszönetet. Továbbá munkatársamnak, Áts Józsefnek és az angol szöveg ápolásáért Tompa Péternek, végül lányunknak, Nuridsány Juditnak kitartó fáradságot nem ismerő kutató-kereső munkájáért és tündéri unokáinknak Csernus Annának és Gábornak megértő türelmükért.

Nuridsány Mimi

2003. október hó

Thanks are also due to the sponsors:

- Ministry of Cultural Heritage
- Foundation for the Ethnic Minorities in Hungary
- Budapest District XV, Local Authority of Armenian

Minority

- Zugló Local Authority of Armenian Minority
- Mayor of District XV of Budapest
- Goldmund Bt
- Masszi Publishing House

Further, I would like to thank in the name of my whole family for the wide-ranging help of our warm-hearted friend, Gábor Mezei. For studying and processing literature, and for other professional help, thanks are due to Gábor Pataki.

Finally, I thank my colleague, József Áts, Péter Tompa for the translations, our daughter, Judit Nuridsány, for her persevering search and our beloved grandchildren, Anna Csernus and Gábor for their patience and understanding.

Mimi Nuridsány

October 2003

IRODALOMJEGYZÉK / BIBLIOGRAPHY

A ciszterci rend Budapesti Szent Imre Gimnáziumának évkönyve 1942–43.

A ciszterci rend Budapesti Szent Imre Gimnáziumának évkönyve 1943–44.

Mezei Árpád: Az Európai Iskoláról, 1946.

Pán Imre: Az Európai Iskola, 1947. „Fiatalok” Index 21–24.

Gegesi Kiss Pál: Az Európai Iskola kiállításai, 1948

Passuth Krisztina: Szabad Művészet 1947. I. évf. 6–7. sz.

Az (Ismeretlen) Európai Iskola, Budapest Kiállítóterem, 1984. okt. 10–nov. 25.

(kat. vál. szerk.: György Péter, Pataki Gábor)

Mezei Árpád: Elméletek és művészek, Bp. Gondolat, 1984.

Nuridsány a festő, Szabad Művészet, 1948. 3. sz.

György Péter–Pataki Gábor: Az Európai Iskola, Corvina, 1990.

Korabeli kritikák a fiatalokról az Európai Iskola fennállásáig

Contemporary critics about the youth until the end of the European School

Európai Iskola Kiállítás (Jánossy, Nuridsány) 1946. II. 1. 6. lap

K. G.: „Fiatalok kiállítása”. Szabadság, 1946. okt. 23.

Sz. S.: „Fiatalok”. Világosság, 1946. okt. 30.

Nagy Tibor: „Fiatalok”. Kis Újság, 1948. jan. 25.

Sz. S.: „Fiatalok”. Népszava, 1948. jan. 30.

Berend Ilona: „Kiállítások az új esztendőben”

„Színház szeme füle”. Bp., 1948. jan. 13–19. IV. évf.

Újvári Béla: „Fiatalok”. Az Európai Iskola XXX. Kiállítása. Válasz, 1948/3.

F. A. E.: „Fiatalok”. Szabad Nép, 1948. febr. 9.

Fóthy Ernő: Magyar kulturális sikerek és eredmények Itáliában. Magyar Nemzet, 1948. jún. 4.

Michael Biancale: Mostre d'Arte All'Accademia d'Ungheria. in: Il Momento, Róma, 1948.

M. V.: Pittura. La Repubblica, Róma, 1948. jún.

Ercolo Maselli: Pittura. L'UNITA, 1948. jún. 1.

Avanti: Pittura. 1948. jún. 8., 3. lap

Nicola Ciarletta: „Pittura”. Espresso, 1948. jún.

SZÍNES KÉPEK / COLORED PICTURES

Önarckép / Self-Portrait, between, 1946–48 olaj (oil), 40X50 cm – Hátsó borító / Back cover
Pythia, 1946–47, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Leviathan, 1947, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm – Első borító / Front cover
Helenos, 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Hades, 1946–47, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Sinis, 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Atropos, 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 32X22 cm
Klotho, 1946–47, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Sibylla, 1946–47, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Gaia, 1947–48, gouach, 31X22 cm
Rhea, 1945–48, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Adraszteia, 1945–48, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Idaia, 1945–48, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Ladon, 1945–48, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Cosmos-Metamorphosis I., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Cosmos-Metamorphosis II., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Cosmos-Metamorphosis III., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Cosmos-Metamorphosis IV., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Cosmos-Metamorphosis V., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Cosmos-Metamorphosis VI., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Cosmos-Metamorphosis VII., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Cosmos-Metamorphosis VIII., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Cosmos-Metamorphosis IX., 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 40X50 cm
Ezra Mannon háza / Hous of Ezra Mannon, 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 47X50 cm
Erdélyi táj naplementében / Sunset in Trasnsylvania, 1946–48, pasztell (pastel), 40X50 cm
Emberpár / Human Couple, 1946–48, pasztell (pastel), 40X50 cm
Beszélgetők / Discoursers, 1946–1948, pasztell (pastel), 40X50 cm
Zenélők I./ Musicians, 1945–46, pasztell (pastel), 40X50 cm

Fekete fehér képek / Black and white pictures

Ikarosz, 1945–48, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Genesis-Chaos, 1946–47, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Thaleia, 1946–47, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Hemera, 1946–47, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Aither, 1946–47, vegyes technika (mixed technique), 31X22 cm
Scylla – Az örmény Genocidium emlékére / Memorial of Armenian Genocide, 1946–47,
tus és akvarell (indian ink and aquarel), 31X22 cm
Maszk / Mask, 1945–48, tus (indian ink), 31X20 cm
Cassandra, 1945–48, tus (indian ink), 31X22 cm

Prometheus, 1945–48, tus (indian ink), 3 I×22 cm
 Persephone, 1947, tus (indian ink), 3 I×22 cm
 Kharybdis, 1946–47, tus (indian ink), 2 I×15 cm
 Ülő akt / Seated Nude, 1945–46, tus (indian ink), 3 O×2 I cm
 Álló akt / Standing Nude, 1945–46, tus (indian ink), 3 O×2 I cm
 Fekete kövér akt / Black Fat Nude, 1945–46 tus (indian ink), 3 I×22 cm
 Bánat / Sadness, 1945–48, tus (indian ink), 3 I×22 cm
 Kiűzetés / Expulsion, 1945–48, tus (indian ink), 2 I×I 5 cm
 Fiesolei utca / Street in Fiesole (Italy), 1948, vegyes technika (mixed technique), 3 I×22 cm
 Gyergyói utca / Street in Gyergyó (Transylvania), 1946–48, vegyes technika (mixed technique), 3 I×22 cm
 Menedékház a Hargitán / Shelter in Hargita (Transylvania), 1946–50, tus (indian ink), 3 I×22 cm
 Vörösberényi hangulat / Vörösberény mood, 1945–58, vegyes technika (mixed technique), 3 I×22 cm
 Erdőrészet I. Landscape with Forest I., 1945–48, szénrajz (charcoal drawing), 2 O×I6 cm
 Erdőrészet II. Landscape with Forest II., 1945–48, szénrajz (charcoal drawing), 2 O×I6 cm
 Vízpart Waterside, 1945–48, szénrajz (charcoal drawing), 2 O×I6 cm
 Fekete csendélet Black Still-Life, 1945–48, tus (indian ink), 3 I×22 cm
 Bakonyi Klára (Béby), 1948–49, ceruzarajz (crayon drawing), I 3×I7,5 cm

TARTALOMJEGYZÉK / CONTENTS

Életrajzi adatok / Biography	6
Az Európai Iskoláról / On the European School	9
Bevezető / Introduction	12
Nuridsány Zoltán 1925–1974 / Zoltán Nuridsány	15
Visszatekintés / Retrospection	43
Utószó / Epilogue	72
Köszönet / Acknowledgements	76
Irodalomjegyzék / Bibliography	78
Színes képek / Colored pictures	79
Fekete-fehér képek / Black and white pictures	79–80

Első borító: Leviathan, Front Cover: Leviathan
 Hátsó borító: Önarckép, Back Cover: Self Portrait

„Senki sem különálló sziget; minden ember a kontinens egy része, a szárazföld egy darabja, ha egy göröngyöt mos el a tenger, Európa lesz kevesebb, Éppúgy mintha egy hegyfokot mosna el, vagy barátaid házáat, vagy a Te birtokod; minden halállal én leszek kevesebb, mert egy vagyok az emberiséggel, ezért hát sose kérdezd, kiért szól a harang, érted szól.”

John Donne

“No one is a solitary island; all humans are part of the continent, piece of the land; if the sea washes away a lump, Europe gets smaller, just as if it washed away a mountain, or the house of your friends, or your very land; I get less with every deaths, as I am one with the humankind, so you should never ask for whom the bell rings, because it rings for you.”

John Donne